

Hrvatski nogometni savez i Fédération Internationale de Football Association 1941. – 1945.*

Za vrijeme Drugog svjetskog rata Hrvatski nogometni savez (HNS, Savez) ostvario je prve izravne kontakte s Fédération Internationale de Football Association (FIFA, Federacija) te dobio, doduše privremeno, članstvo u toj Federaciji. Iz sačuvane korespondencije između ta dva subjekta, koja je dio arhivske ostavštine sačuvane u Muzeju FIFA-e u Zürichu, uočava se nastojanje da HNS u istraživanom razdoblju ostvari dobre kontakte te postane punopravni predstavnik države koju zastupa, najviše kroz međunarodne utakmice koje je FIFA odobravalala. Iz dokumentacije se vidi da je to privremeno razdoblje djelovanja HNS-a obilježeno velikim financijskim izazovima, organizacijskim promjenama i drugim problemima.

Ključne riječi: Hrvatski nogometni savez; Fédération Internationale de Football Association; nogomet; Nezavisna Država Hrvatska; Drugi svjetski rat

Uvod

Pitanje međunarodnog priznanja nekog državnog sportskog saveza bitno je za njegov unutardržavni, ali i međunarodni legitimitet, kako tog samog saveza, tako i zemlje na čijem je teritoriju on zaslužan za organizaciju sporta. Nogomet, kao globalno vjerojatno i najpopularniji sport, tu zauzima posebno mjesto, kako zbog mnogih ljudi uključenih u odigravanje i organiziranje utakmica, tako i onih koji izravno, s tribina, ili putem raznih medija više ili manje redovito prate nastupe svog omiljenog sastava ili reprezentacije.

* Ovo istraživanje provedeno je u sklopu projekta „Samo je promjena stalna“: Razvoj i život hrvatskih gradova u 19. i 20. stoljeću – ŽIVGRAD (380-01-02-23-47) koji financira Europska unija programom NextGenerationEU.

U ovome članku sagledat ćemo elemente odnosa HNS-a i FIFA-e, od ostvarivanja privremenog međunarodnog primitka toga Saveza u članstvo Federacije sredinom 1941. pa sve do raspada Nezavisne Države Hrvatske (NDH) i prestanka djelovanja HNS-a 1945. godine. To je doba, radi Drugog svjetskog rata, ali i događanja unutar NDH i Švicarske u kojoj se nalazi sjedište FIFA-e, obilježeno velikim organizacijskim i financijskim problemima, o kojima dobro svjedoči sačuvana prepiska između Saveza i Federacije.

Sačuvani dokumenti dobrim su dijelom pisani iz perspektive organa FIFA-e. Oni svjedoče, na neki način i očekivano, o pitanjima poštovanja određenih procedura, financijskim pitanjima u odnosima HNS – FIFA i sl. Za istraživano razdoblje ti su dokumenti sačuvani u fondu korespondencije FIFA-e s pojedinim nacionalnim nogometnim savezima, u posebnoj kutiji s oznakom zemlje podrijetla (*Croatia*), u fasciklu s oznakom „41-45“. Posljednje je nesumnjivo oznaka vremenskog raspona u kojem oni nastaju. Unutar fascikla su organizirani kako ih je stvaratelj (FIFA) posložio, i to više-manje kronološki, ali od vremenski posljednjeg (1945.) do prvog poslanog dokumenta (1941.) u istome razdoblju. Bilo kakva arhiva HNS-a iz toga razdoblja, koja bi bila dobra da se usporede dokumenti, na žalost nije sačuvana.

Dokumenti koji su istraživačima dostupni uz prethodnu najavu u knjižnici Muzeja FIFA-e u Zürichu,¹ mahom su u ovome razdoblju dopisi i telegrami. Oni nisu označeni inventarnim brojevima, već samo datumima slanja. Za potrebe ovoga rada koristili smo deskriptivnu metodu te analizirali spomenuto istraživačima dostupno gradivo, pisano najvećim dijelom na njemačkom jeziku. Analizirano smo gradivo usporedili s literaturom koja se bavila temom, pri čemu su se nadopunila saznanja autora koji su se dosad bavili raznim aspektima nogometa u doba NDH, poput Franje Frntića, Zvonimira Magdića, Marijana Rogića i Vladimira Ivete.² U izostanku memoarskog gradiva ili arhiva iz Hrvatske, za potrebe rada korišteni su također vrlo korisni novinski tekstovi nastali u analiziranom razdoblju, prije svega dnevници, poput *Hrvatskog naroda*, i specijalizirani mjesečnici, poput *Nogometnog sporta*, *Športa* i *Sportskih novina*.

Na temelju svega navedenoga ovaj će rad nastojati detektirati glavne izazove u odnosima FIFA-e i HNS-a u istraživanom razdoblju te dokazati da je privremeno članstvo Saveza u Federaciji zapravo bilo obilježeno velikim financijskim i organizacijskim problemima, ponekad i međusobnim nerazumijevanjem, kao i nepridržavanjem pravila – pogotovo s hrvatske strane.

1 Zahvaljujem djelatnicima knjižnice Muzeja FIFA-e u Zürichu Michaelu Schmalholzu i Sumejji Zukanović na susretljivosti, razumijevanju, pomoći i savjetima. Bez njih ne bi bilo ovoga rada.

2 Frntić, „FIFA i Hrvatski nogometni savez prije pola stoljeća (1)“, 41-46; Frntić, „FIFA i Hrvatski nogometni savez prije pola stoljeća (2)“, 17-19; Frntić, „FIFA i Hrvatski nogometni savez prije pola stoljeća (3)“, 35-40; Magdić, „Nogomet u Nezavisnoj Državi Hrvatskoj“, 42-59; Rogić, *Hrvatsko nogometno predstavništvo*, 141-157; Iveta, „Sportske organizacije u totalitarizmu“, 735-764.

Međunarodno priznanje

Svaka nacija teži tomu da se prikaže u boljem svjetlu, kako pred domaćom, tako i pred svjetskom javnošću. Eric Hobsbawm, povezujući koncept nacije i sporta, tj. nogometa, uočio je kako se „imaginarna zajednica milijuna ljudi čini stvarnijom kao momčad od jedanaest poimence poznatih ljudi na terenu“.³ Ne iznenađuje to što je važnost sporta za promociju nacije prepoznata već u prvoj polovini 20. stoljeća, da bi od 1930-ih, između ostalog i zbog uspona totalitarnih režima i rasta nacionalizama u Europi, doživjela svoj vrhunac.⁴ U travnju 1941., pod naletom vojnih snaga sila Osovine, raspala se Kraljevina Jugoslavija i na dijelu njezina teritorija proglašena je Nezavisna Država Hrvatska (NDH). Bila je to državna zajednica koja je postojala do 1945., a koju će u idućim godinama priznati samo države koje su pripadale savezu sila Osovine i njihovi tadašnji saveznici. Ne ulazeći ovdje u unutarnji karakter režima NDH i njezin međunarodni status, treba ipak naglasiti da je u kratkotrajnom periodu svoga postojanja ta država nastojala oponašati svoje uzore iz nacističke Njemačke i fašističke Italije. Sport je, posebice vrlo popularni nogomet, i režim novostvorene NDH ubrzo prepoznao kao bitno oruđe unutarnje, ali i vanjske propagande. „Medjusobni susretaji sportaša raznih država na zelenom polju pobudjuju u širokim masama tih naroda veliko zanimanje za domovinu sportaša, koji se natječu za prestiž ne samo klupskih, već i narodnih boja. Prema tome šport je veliko i uspješno propagandno sredstvo za svaki narod, a napose će sada poslužiti, da i glas mlade, slobodne i Nezavisne Države Hrvatske po njezinom športskom predstavništvu nadje u međunarodnom športskom svijetu dolično mjesto.“⁵

Po broju igrača i registriranih klubova najveći sportski savez u NDH u trenucima državnog osnivanja nesumnjivo je bio Hrvatski nogometni savez. Savez je formiran pod tim imenom tek početkom kolovoza 1939. u Zagrebu, prvotno kao dio *Hrvatske športske sloge* – šire organizacije koja se borila za hrvatsku sportsku i kulturnu autonomiju unutar monarhističke Jugoslavije.⁶ Formiranjem NDH HNS je nastavio svoju djelatnost, sada još više i na međunarodnoj afirmaciji nogometa te države.⁷

Prvi kontakt koji je HNS izravno ostvario s FIFA-om, sudeći prema arhivskoj ostavštini, telegram je na njemačkom jeziku upućen Federaciji 26. travnja 1941. godine. Točno 16 dana nakon proglašenja Nezavisne Države Hrvatske i 9 dana nakon kapitulacije vojske Kraljevine Jugoslavije, čime je *de facto* Jugoslavija prestala postojati na karti svijeta, telegramom je Savez izvijestio Federaciju kako je „nakon što je Hrvatska postala nezavisna država, Hrvatski nogometni savez, postao najviša nogometna organizacija

3 Hobsbawm, *Nations and Nationalism since 1780*, 143.

4 Tunis, „The Dictators Discover Sport“, 607.

5 „Zaključena međunarodna utakmica“, *Hrvatski narod*, 5. 6. 1941., 9.

6 „Mi konstatiramo činjenice, neka one govore“, *Nogometni sport*, 15. 5. 1941., 2.

7 Gržina, Iveta, Stipančević, *Pod svojim bojama: počeci Hrvatske nogometne reprezentacije*, 27-38; Iveta, „Sportske organizacije u totalitarizmu“, 755.

u toj zemlji i članica FIFA-e“.⁸ Čini se da je ovim kratkim telegramom tadašnji Savez nastojao isprovocirati priznanje za svoj rad od Federacije.⁹ Kasnije se istaklo kako je od svih sportskih saveza na području NDH upravo HNS bio prvi koji je samostalno zatražio prijem u međunarodnu federaciju nadležnu za svoj sport.¹⁰

Izvori koji bi govorili o komunikaciji između HNS-a i FIFA-e sve do navedenog telegrama iz druge polovine travnja 1941. ne mogu se pronaći. Do toga doba Federaciju je o svim pitanjima na teritoriju Kraljevine Jugoslavije obavještavao Jugoslavenski nogometni savez (JNS), koji je za njih od 1920-ih bio jedini međunarodno priznat nogometni savez u monarhističkoj Jugoslaviji. Od sredine 1939. JNS je, uz unutardržavni teritorij, prošao kroz proces federalizacije, pa je formiran Vrhovni nogometni savez, unutar kojega su priznati nacionalni srpski, slovenski i hrvatski (tj. HNS), nogometni savezi kao njegovi dijelovi. Oni su dobili široku autonomiju u svome radu, dok je Vrhovni nogometni savez zadržao organiziranje nastupa državne reprezentacije.¹¹

Valja naglasiti da FIFA u svojem statutu jasno navodi da će se, s iznimkom Ujedinjenog Kraljevstva, držati odredbe o priznanju jednog jedinstvenog nogometnog saveza, koji treba djelovati na području jedne države, tj. da unutar jedne države ne priznaju rad više paralelnih nogometnih saveza.¹² Stoga ne iznenađuje da je i uspostava prvih izravnih kontakata FIFA-e s nogometnim savezom „nezavisne Hrvatske“ uslijedio ne po stvaranju HNS-a 1939., nego tek nakon što se Jugoslavija raspala i nakon što je u Zagrebu u travnju 1941. proglašena neovisna hrvatska država. I prije toga je prvotno vodstvo HNS-a, koje je Savezom upravljalo od njegova osnutka u kolovozu 1939. do kraja svibnja 1941., razmatralo mogućnosti učlanjenja u FIFA-u. Još na godišnjoj sjednici u siječnju 1941. Upravni odbor HNS-a zaključio je da će i dalje raditi na pitanju primitka u Federaciju, a o dosadašnjim su naporima zaključili: „U pitanju začlanjenja našeg Saveza u međunarodnu športsku organizaciju FIFA, naporan posao čeka naš Savez. Radi ustaljenog konzervativnog shvaćanja članica FIFA-e, koji smatraju da banovina Hrvatska nije posebno državopravno tijelo, a da mi [Hrvati] nismo narod, postavljaju se tome velike poteškoće. Osim toga današnje teške prilike u Europi [tj. Drugi svjetski rat – op.a] zaustavljaju rad na ovom pitanju“.¹³ Tako da ne iznenađuje da je HNS tek po uspostavi NDH 1941. telegramom pokušao uspostaviti kontakt s FIFA-om i ishoditi svoje međunarodno priznanje.

8 CH-FIFA Museum, Correspondence-CRO, 1940-1999, Telegram HNS-FIFA od 26. 4. 1941.

Svi prijevodi u ovom tekstu djelo su autora rada.

9 CH-FIFA Museum, Correspondence-CRO, 1940-1999, Telegram HNS-FIFA od 26. 4. 1941. Ovaj je telegram u svojoj izvornoj formi već objavljen u: Rogić, *Hrvatsko nogometno predstavništvo*, 141.

10 „Hrvatski su nogometaši primljeni u članstvo FIFA-e“, *Šport*, 29. 7. 1941., 2.

11 Više o osnivanju Hrvatskog nogometnog saveza i transformaciji Jugoslavenskog nogometnog saveza u Vrhovni nogometni savez Jugoslavije vidi: Mills, *The Politics of Football in Yugoslavia*, 21-26.; O afirmaciji HNS-a 1939. – 1941. vidi: Gržina, Iveta, Stipančević, *Pod svojim bojama: počeci Hrvatske nogometne reprezentacije*, posebice 18-154.

12 Marston, „A Century of Playing for the Flag“, 99. Danas je to definirano člankom 11. Statuta FIFA-e. Vidi: „FIFA Statutes: May 2022 edition“.

13 *Izvjestaj o radu HNS-a za drugu redovitu godišnju skupštinu od 19. siječnja 1941. godine*, 25.

Glavni tajnik Federacije, koja je od 1930-ih bila smještena u Zürichu u Švicarskoj, gdje joj je i danas sjedište,¹⁴ Ivo Schricker, 28. travnja 1941. odgovorio je na ovaj prvi telegram koji je dobio od HNS-a iz Zagreba.¹⁵ Naime, u vrijeme Drugog svjetskog rata, kad radi ratnih događanja nije bilo moguće održavati generalne skupštine Federacije i njezinih drugih širih tijela, glavni tajnik i njegov krug preuzeli su, sukladno Statutu i Pravilima FIFA-e, na sebe od 1939./1940. veću brigu o privremenom izvanrednom upravljanju organizacijom, najavljujući da će sve veće odluke ionako morati biti potvrđene na prvim pravim sastancima punopravnih tijela Federacije jednom kad se uspostavi mir. U tom duhu ne iznenađuje da je odgovor glavnog tajnika FIFA-e HNS-u bio također kratak, ali i formalan. U njemu je potvrdio primitak njihova telegrama koji je poslan dva dana ranije, a u kojem je zaključio da je HNS „kao vrhovna nogometna organizacija u vašoj zemlji zatražila članstvo u FIFA. Kako bismo obradili ovo pitanje, šaljem Vam zajedno Statut i Propise FIFA-e ta Vam skrećem pozornost na članke 1. i 6. statuta, kao i članak 14. Propisa, s molbom da mi ovdje pošaljete sve dokumente koji se odnose na odnosna pitanja“.¹⁶ Spomenuti su članci govorili o primitku nacionalnih nogometnih saveza u FIFA-u, tj. tko može podnijeti, kako i kojem tijelu molbu i postati dio Federacije.¹⁷

Iako je iz sjedišta Federacije doista bio odaslan Pravilnik i Statut, već je 1. svibnja 1941. ustanovljeno da je došlo do prekida poštanskih usluga između Züricha i Zagreba. Stoga je Federacija poslala kratak telegram HNS-u u kojem ih je obavijestila o trenutačnoj nemogućnosti slanja poštanskih pošiljaka, naglasivši da ipak zahtijevaju određene dokumente od HNS-a, iako nisu precizirali koje.¹⁸ Ipak, već 5. svibnja 1941. FIFA je konstatala da ju je pošta obavijestila da je poštanski promet između dvaju gradova ponovno uspostavljen te je ponovno prosljedila gore spomenute dokumente.¹⁹

Kako odgovor FIFA-i iz Zagreba nije stizao, 10. lipnja 1941. glavni je tajnik ponovno poslao dopis HNS-u moleći da se iz Zagreba „bez odgode“ pošalje tražena dokumentacija koju su tražili u nekoliko navrata – „kako bi Vaš zahtjev za prijem mogao prosljediti nadležnom tijelu“.²⁰ Mjesec dana kasnije, glavni tajnik je ponovio da je zaprimio telegram HNS-a u travnju te u nekoliko navrata u proteklm mjesecima slao

14 Dopisi koje je HNS upućivao FIFA-i 1940-ih dolazili su na adresu Bahnhofstrasse 77, Zürich. Početkom 21. stoljeća uredi FIFA-e, dotad razbacani po gradu Zürichu, ujedinili su se u novoj administrativnoj zgradi organizacije na adresi FIFA Strasse 20 u istom gradu. „FIFA Moves to New Home of FIFA“; S druge strane, iz zaglavlja dopisa koje šalje HNS 1941. – 1945. vidljivo je da je sjedište tog Saveza bilo još početkom 1941. u centru Zagreba, na adresi Zrinjski trg 17/II.; da bi sredinom 1941. preselio u Jurišićevu ulicu 3/III.

15 Ivo Wolfgang Eduard Schricker (1877. – 1962.). Više o njemu vidi: Vonnard, Quin, „Jules Rimet FIFA's Missionary President“, 84, 93.

16 CH-FIFA Museum, Correspondence-CRO, 1940-1999, Dopis FIFA-e HNS-u od 28. 4. 1941.

17 CH-FIFA Museum, *FIFA Statutes and Regulations – With the modifications adopted by the Congress of Paris 3rd June 1938*, 3-5, 11.

18 CH-FIFA Museum, Correspondence-CRO, 1940-1999, Telegram FIFA-e HNS-u od 1. 5. 1941.

19 CH-FIFA Museum, Correspondence-CRO, 1940-1999, Dopis FIFA-e HNS-u od 5. 5. 1941.

20 CH-FIFA Museum, Correspondence-CRO, 1940-1999, Dopis FIFA-e HNS-u od 10. 6. 1941.

odgovor na njega, pri čemu im je ukazivao na to da je Federaciji „potreban Vaš odgovor i određeni dokumenti kako bih mogao proslijediti Vašu prijavu za upis [u članstvo FIFA-e] u skladu s našim propisima. Još jednom Vas molim da me po primitku ovoga pisma telegramom obavijestite jeste li primili moje različite komunikacije – i prije svega, ako su, kako pretpostavljam, te komunikacije stigle do Vas, molim Vas da mi tražene dokumente pošaljete preporučenom poštom“.²¹

Iako od travnja do srpnja 1941. HNS nije odgovarao na komunikaciju koju je poslala FIFA, ipak je u tom razdoblju zaprimio dopise i telegrame iz Švicarske te je vodstvo Saveza, čini se, pokušalo raditi na prikupljanju tražene dokumentacije. Ipak, mnogo se toga događalo u prvim mjesecima postojanja Nezavisne Države Hrvatske. Prije svega, vlasti te zemlje trebale su doista preuzeti upravljanje nad novostvorenom državom, tj. ovladati dotadašnjim i stvoriti nove organe koji bi kontrolirali njezin politički, društveni, kulturni i gospodarski život. Od travnja pa sve do sredine 1941. provodila se korjenita reorganizacija sporta u NDH, pri čemu su se radile čistke u raznim sportskim savezima u državi i postavljale nove osobe na njihova čela, one koje su bile više „na liniji“ ustaškog režima. Po nalogu šefa države, Ante Pavelića, jasno je naglašeno kako treba zajedničkim snagama nastojati „i putem športa“ stvoriti „zdrave i sposobne ljude“ za dobrobit države i režima.²² Uloga dotadašnje krovne sportske organizacije unutar koje je HNS djelovao, Hrvatske športske sloge, pritom je omalovažavana. Isticano je kako je išla „preširoko“, kako su mnogi sportski savezi u njezinom sastavu bili prepušteni sami sebi, da je u njoj dolazilo do majorizacije volje drugih sportskih saveza naspram onoj predstavnika HNS-a, te je stoga dolazilo do puno unutarnjih sukoba, zbog čega Športska sloga nije mogla djelovati u pravom hrvatskom duhu – pa je uspostavom NDH u svibnju 1941. ugašena.²³

Ipak, sve do svibnja 1941. HNS je još uvijek djelovao u starom sastavu, tj. rukovodstvo su činile osobe koje su bile izabrane na svoje položaje prije travnja 1941. godine, u doba Banovine Hrvatske. To je staro rukovodstvo ubrzo po stvaranju NDH javno stalo na stranu njezine vlasti, „oduševljeni uskrnućem slobodne države Hrvatske na cijelom hrvatskom narodnom i povijesnom području“, naglašavajući kako će nogometaši svesrdno „poduprijeti rad narodne vlasti“ u NDH.²⁴ Naglasili su da će se svi pravilnici HNS-a mijenjati, kako bi se uskladili s novim državnim stanjem, da je djelatnost HNS-a odmah protegnuta na cijeli teritorij novostvorene NDH, te da je već dogovorena utakmica reprezentacije Hrvatske protiv Njemačkog Reicha u Beču. Možda je najzanimljivija jedna od točaka u zaključcima ovoga novinskog članka, koja je glasila da je HNS „hitno zatražio“ svoj prijem „za redovitog člana međunarodne nogometne

21 CH-FIFA Museum, Correspondence-CRO, 1940-1999, Dopis FIFA-e HNS-u od 9. 7. 1941.

22 Miško Zebić, „Hrvatski šport služit će Hrvatskoj“, *Šport*, 29. 7. 1941., 1. Opsežnije o potrebi da sportaši budu uzori ostalim građanima NDH te da, sukladno ustaškoj ideologiji, „proslave svoj narod i državu“ npr. vidi: Miško Zebić, „Godinu dana Nezavisne države Hrvatske“, *Šport*, 9. 4. 1942., 1; Božo Šarkanj, „Dvie godine hrvatskog športa“, *Šport*, 6. 4. 1943., 1.

23 „Činjenice govore“, *Nogometni sport*, 21. 4. 1941., 1-2.

24 „Činjenice govore“, *Nogometni sport*, 21. 4. 1941., 3.

federacije“ te da je o tome obavijestio sve mjerodavne državne i sportske faktore u zemlji i inozemstvu.²⁵

Valja naglasiti da se dosad u literaturi spominjalo da je prvotni zahtjev za primitak u članstvo FIFA-e došao nakon uspostave NDH, od nove uprave HNS-a, predvođene bivšim igračem Građanskog i bratom popularnog „Ice“ Hitreca, Rudolfom Hitrecom te poznatim trenerom Bogdanom Cuvajem,²⁶ što, čini se, ne odgovara istini. Sam telegram iz travnja nije potpisan, ali u vrijeme njegova slanja HNS još djeluje u starom članstvu, pa je gotovo sigurno telegram FIFA-i sa zahtjevom za članstvom bio poslan po Ivi Kraljeviću, prvom predsjedniku HNS-a, koji je na funkciji bio od početka kolovoza 1939. do kraja svibnja 1941. godine.²⁷

Kraljević je u ime HNS-a još početkom svibnja 1941. uputio telegram Anti Paveliću, navodeći oduševljenje proglašenjem nove države i nudeći suradnju nogometnih faktora u izgradnji nezavisne Hrvatske.²⁸ Dodao je i da je na posljednjoj sjednici Hrvatske športske sloge par dana ranije morao odgovarati „na napadaje koji su učinjeni na nogometni šport i njegova predstavnika“, uz napomenu da ti, neopisani prigovori, nisu bili objektivni.²⁹ Čini se da se Kraljeviću najviše zamjeralo nereagiranje u tzv. Budimpeštanskoj aferi. Naime, za vrijeme utakmice reprezentacija Kraljevine Jugoslavije i Mađarske, koja je odigrana krajem 1940. u glavnom gradu Mađarske, navodno su organizatori umjesto državne zastave izvjesili srpsku zastavu. Kraljević, koji je na utakmici sudjelovao kao predsjednik HNS-a, ali i potpredsjednik Vrhovnog nogometnog saveza Jugoslavije, nije intervenirao na tu provokaciju, iako je ona bila očita jer je za Jugoslaviju nastupilo puno igrača iz Hrvatske.³⁰ Slično se dogodilo i ranije, početkom svibnja 1940., prigodom odigravanja utakmice Mađarska – Hrvatska u Budimpešti, kad su na stadionu bile izvješene zastave Mađarske i – Kraljevine Jugoslavije. Iako su hrvatski nogometni čelnici odmah zatražili da se jugoslavenska zastava zamijeni onom Hrvatskom, organizatori su tvrdili „da im hrvatska zastava nije poznata (!) i da je pred publikom bilo nezgodno tijekom susreta mijenjati zastavu s visokih jarbola“.³¹

Ivo Kraljević se posljednji put službeno obratio javnosti 21. svibnja 1941., kad je postalo jasno da je stari Upravni odbor HNS-a s njim na čelu, pod optužbama za nedovoljno zalaganje za hrvatsku stvar, na odlasku. Najavljivano je i rasformiranje Hrvatske športske sloge, organizacije u kojoj je također bio jedan od viših čelnika. U spomenutom obraćanju zahvalio je svima na dosadašnjoj suradnji, naglasio da novim ljudima na čelu sportskih organizacija treba pomoći za dobrobit „hrvatske stvari“ te je konstatirao

25 „Činjenice govore“, *Nogometni sport*, 21. 4. 1941., 3.

26 Rogić, *Hrvatsko nogometno predstavništvo*, 476; Frntić, *FIFA i Hrvatski nogometni savez* (2), 17; „Bogdan Cuvaj“.

27 „Kraljević, Ivo“.

28 „Informacije iz Hrvatskog nogometnog saveza“, *Nogometni sport*, 9. 5. 1941., 1.

29 *Isto*, 2.

30 „Tko je kriv da su hrvatski nogometaši morali igrati pod srpskom zastavom“, *Hrvatski narod*, 20. 4. 1941., 12.

31 Gržina, Iveta, Stipančević, *Pod svojim bojama: počeci Hrvatske nogometne reprezentacije*, 104-105.

da je do početka svibnja 1941. „ovaj Savez (...) već prijavio tajništvu Fife Hrvatski nogometni Savez i zaključio o tom izvijestiti sve europske nogometne federacije“.³²

Istoga je dana, tj. 21. svibnja 1941. Miško Zebić, bivši nogometaš i čelnik HAŠK-a, navodno i zaslužni ustaški prvoborac, koji je šest dana ranije odlukom Ministarstva udružbe NDH bio postavljen na mjesto povjerenika za cjelokupan sport u NDH,³³ donio odluku „o raspuštanju sportskih saveza, odnosno o smjeni uprava i imenovanju povjerenika“, imenujući odmah za povjerenika HNS-a Rudolfa Hitreca.³⁴ Uskoro će Zebić, početkom srpnja 1941., imenovati i druge istaknute članove uprave HNS-a.³⁵ Odmah po preuzimanju upravljanja sportom u NDH Zebić je izjavio da se nada kako će hrvatski sportaši „u najskorije vrijeme moći stupiti uz bok velikih naših europskih prijatelja, i na športskom polju (...). U novoj Hrvatskoj mora nastati novi hrvatski čovjek, čovjek pun etike, idealizma, čestitosti, poštenja, herojstva, zdravlja i ljepote. I nama je, dragi moji suradnici, pala u dio ova velika, divna i počasna zadaća, koju nam je namijenio naš dragi Poglavnik, da sudjelujemo kod stvaranja tog novog hrvatskog čovjeka, koji će biti prožet novim načelima i novim duhom, duhom hrvatskog ustaše (...)“.³⁶

Novo je rukovodstvo preuzelo obvezu konačne prijave HNS-a u članstvo FIFA-e. Kako bi to učinili, trebali su dobiti potvrdu državnih vlasti novostvorene NDH da smatraju HNS jedinim važećim nogometnim savezom na svom području – što nije bilo teško uzevši u obzir Zebićevu funkciju. Ministarstvo udružbe NDH, tj. tajnik ministarstva nečitka potpisa u ime ministra, izdao je takvu potvrdu HNS-u 7. srpnja 1941.³⁷ Istoga dana HNS je tu potvrdu, kao i nekoliko drugih dokumenata koji nose isti nadnevak, prosljedio Federaciji u Švicarsku.

32 „Naša oprostajna športska riječ“, *Nogometni sport*, 21. 5. 1941., 1-2.

33 „Miško Zebić imenovan povjerenikom cjelokupnog hrvatskog športa“, *Hrvatski narod*, 17. 5. 1941., 8.; Više o njemu vidi Frntić, „Zebić, Miško“, 444.

34 „Novo vodstvo hrvatskog nogometnog športa“, *Hrvatski narod*, 22. 5. 1941., 10.; Iveta, „Sportske organizacije u totalitarizmu“, 753.; Prema kasnijem *Propisniku o ustrojstvu Hrvatskog nogometnog saveza* Upravu HNS-a činili su predsjednik, četiri zamjenika predsjednika (od kojih je jedan morao biti nogometni sudac), dva tajnika, čelnici raznih odsjeka HNS-a, predsjednik nadzornog odbora te predsjednici dosaveza koji su činili HNS. Predsjednika HNS-a, koji je jedini bio ovlašten zastupati savez i sazivati sjednice, imenovalo je Državno vodstvo tjelesnog odgoja i sporta, a ostale članove uprave i čelnike imenovalo je isto Državno vodstvo, na prijedlog predsjednika HNS-a. Tako nije bilo mogućnosti demokratskih izbora funkcija u Savezu. *Hrvatski nogometni savez: propisnici, pravilnici i poslovници u primjeni od 15. lipnja 1943.*, 12-14.

35 Za imena prvih povjerenika na raznim funkcijama unutar HNS-a vidi: „Službeno“, *Nogometni sport*, 9. 6. 1941., 2. O imenovanju Tehničkog odbora HNS-a vidi: „Imenovan Tehnički odbor Hrvatskog nogometnog saveza“, *Hrvatski narod*, 13. 7. 1941., 9. Općenito o Zebićevu postavljanju povjerenika u druge sportske saveze i klubove od kraja svibnja do kolovoza 1941. izvještavao je dnevnik *Hrvatski narod*.

36 „Šport u Nezavisnoj državi Hrvatskoj“, *Hrvatski narod*, 4. 6. 1941., 9.

37 CH-FIFA Museum, Correspondence-CRO, 1940-1999, Potvrda Ministarstva udružbe NDH od 7. 7. 1941.

U prvom dopisu izdanom 7. srpnja 1941. HNS je potvrdio primitak ranijih dopisa FIFA-e. Ispričali su se što ranije nisu odgovarali, s objašnjenjem da je i HNS prolazio kroz reorganizaciju uslijed promjene državnih okvira i uspostave nove vlasti. Istaknuli su da će svu međusobnu korespondenciju s FIFA-om odsad nastojati rješavati promptno. Naglasili su da je HNS jedino udruženje zaduženo za organizaciju nogometnog sporta „na cijeloj teritoriji Nezavisne države Hrvatske, što potvrđuje priložena potvrda Ministarstva udružbe“.³⁸ Naveli su i da će Statut HNS-a, koji je u skladu sa Statutom FIFA-e, poslati na uvid Federaciji odvojeno poštom. U međuvremenu su zatražili „hitan privremeni prijem kao ravnopravni član Federacije“.³⁹

Drugi dokument bila je izjava kojom je HNS utvrdio da je njihov Statut u skladu sa Statutom i drugim važećim dokumentima FIFA-e, da će u Statut HNS-a biti ubačene i druge izmjene koje zatraži vodstvo FIFA-e, kao i da će se Savez u organizaciji utakmica pod svojom ingerencijom uvijek držati pravila igre koje je odobrila FIFA. Uz to su naglasili, a postat će to kasnije relevantno pitanje, da vodstvo HNS-a želi odmah uplatiti godišnju članarinu FIFA-i od, tada propisanih, 260 švicarskih franaka (CHF), „čim platni promet između naše zemlje i Švicarske ponovno bude dopušten“, dok bi dotad poslali potvrdu o bankovnom depozitu te članarine u protuvrijednosti navedenog iznosa „u dinarima u lokalnoj banci“, koji je trebao biti poslan u Švicarsku prvom mogućom prilikom.⁴⁰

Datum na pečatima tih dokumenata i prethodnim potvrđama Ministarstva udružbe NDH je 11. srpnja 1941., što je, čini se, datum primitka u Zürichu. Dopise, sa zaglavljem na kojem je bio službeni grb i kontakt-informacije HNS-a, potpisao je predsjednik HNS-a – u ovom dopisu „komissär“ Saveza – Rudolf Hitrec. Uz njega, dopis je potpisao i međunarodni tajnik HNS-a, ujedno i Hitrecov nasljednik na mjestu izbornika NDH, Bogdan Cuvaj.⁴¹ Upravo će na Cuvaja, kojeg je Rudolf Hitrec u posebnom dopisu označio kao „međunarodnog tajnika HNS-a“, time odgovornom osobom „da vodi službenu korespondenciju s Vama i da u potpunosti zastupa naš državni Savez“,⁴² biti naslovljena većina komunikacije koja je u iduće četiri godine stizala od tajništva Federacije prema Zagrebu. S druge strane, najveći dio dopisa poslanih od HNS-a prema Zürichu bit će naslovljen na glavnog tajnika Federacije, pravnika njemačkog podrijetla Ivu Schrickera, koji je tijekom Drugog svjetskog rata živio u Zürichu i preuzeo najveći dio svakodnevnih poslova Federacije.⁴³ U četvrtom dopisu HNS je zatražio od FIFA-e

38 CH-FIFA Museum, Correspondence-CRO, 1940-1999, Dopis HNS-a FIFA-i od 7. 7. 1941. (1).
Važna napomena: brojem u zagradi označeni su dokumenti koji nose isti nadnevak, često su istoga datuma upućeni od jedne strane drugoj, ali koji se po sadržaju razlikuju od drugih u fondu, te su brojem opisani kako stoje u kronološkom poretku.

39 *Isto.*

40 CH-FIFA Museum, Correspondence-CRO, 1940-1999, Dopis HNS-a FIFA-i od 7. 7. 1941. (2).

41 CH-FIFA Museum, Correspondence-CRO, 1940-1999, Dopis HNS-a FIFA-i od 7. 7. 1941. (2). Za više o Rudolfu Hitrecu i Bogdanu Cuvaju vidi: Rogić, *Hrvatsko nogometno predstavništvo*, 475-477.

42 CH-FIFA Museum, Correspondence-CRO, 1940-1999, Dopis HNS-a FIFA-i od 7. 7. 1941. (3).

43 Dietschy, „Making football global?“, 287.

da joj pošalje popis svih nacionalnih nogometnih saveza s adresama koje Federacija priznaje kao svoje članove,⁴⁴ nesumnjivo kako bi po primitku u članstvo Federacije Savez mogao s njima ostvariti izravne kontakte, ali i dogovoriti priznate međunarodne nogometne utakmice.

Na ove dopise je HNS-a FIFA odmah odgovorila. Već je 12. lipnja glavni tajnik Federacije napisao: „Drago mi je što mogu potvrditi primitak raznih pisama vaše udruge, datiranih 7. srpnja (...). U potpunosti sam primio na znanje sadržaj vaših pisama i nakon što primim zahtjev za članstvo u FIFA-i s potrebnim dokumentima i izjavama, moći ću vam poslati obavijest o formalnom prijemu što je prije moguće; zbog trenutne situacije, korespondencija s gospodom iz odbora je sporija nego inače.“⁴⁵ Time je najavio da se pokrenuo postupak službenog priznanja, tj. primitka HNS-a u okrilje Federacije. I doista, 16. lipnja stigao je novi dopis glavnog tajnika u kojem je navedeno: „Drago mi je što vas mogu obavijestiti da je Odbor za hitne poslove odobrio Vaš zahtjev za članstvo u FIFA-i u skladu s člankom 6. Statuta te koristim ovu priliku da vas srdačno pozdravim kao novog člana naše svjetske udruge. Činjenica o Vašem prijemu u FIFA-u bit će istovremeno priopćena svim našim pridruženim nacionalnim savezima.“⁴⁶

Spomenuti članak 6. Statuta FIFA-e davao je ovlasti Odboru za hitne poslove da, po ovlaštenju predsjednika i potpredsjednika FIFA-e, prima u privremeno članstvo nacionalne saveze, do sazivanja idućeg redovnog kongresa Federacije koji je te primitke trebao potvrditi. Doista, u nemogućnosti sastajanja redovnih tijela Federacije njezin Odbor za hitne poslove, kojeg su činili glavni tajnik i nekoliko odbornika koji su bili geografski bliži središnjici organizacije, preuzeo je na sebe, sukladno važećim propisima, sve važnije poslove vezane uz funkcioniranje tog najvišeg svjetskog nogometnog udruženja.⁴⁷ U tom se telegramu nigdje ne spominje da će odluka o primitku morati biti potvrđena na prvom idućem generalnom kongresu FIFA-e, koji se trebao održati kad se Drugi svjetski rat završi. U Godišnjem izvještaju glavnog tajnika FIFA-e ipak je kratko navedeno da je „Odbor za hitne slučajeve, koristeći ovlasti dane člankom 6. Statuta, primio je u privremeno članstvo saveze Hrvatske i Sirije. Ove prijeme morat će ratificirati sljedeći Kongres“.⁴⁸

44 CH-FIFA Museum, Correspondence-CRO, 1940-1999, Dopis HNS-a FIFA-i od 7. 7. 1941. (4).

45 CH-FIFA Museum, Correspondence-CRO, 1940-1999, Dopis FIFA-e HNS-u [nedatirano, gotovo sigurno 12. 7.] 1941.

46 CH-FIFA Museum, Correspondence-CRO, 1940-1999, Dopis FIFA-e HNS-u od 16. 7. 1941. (1).

47 CH-FIFA Museum, *FIFA Statutes and Regulations – With the modifications adopted by the Congress of Paris 3rd June 1938*, 5.

48 CH-FIFA Museum, *FIFA Secretary's Report: 1940 and 1941.*, 2.

Generalni je tajnik u tom godišnjem izvještaju za 1940. i 1941. opisao kako se uslijed ratnih okolnosti od 1940. ranije dogovoreni sastanci Izvršnog odbora i Kongresa FIFA-e nisu mogli održavati pa je „Odbor za hitne slučajeve, u dogovoru s članovima Izvršnog odbora, obavijestio sve pridružene saveze da će se uložiti svi naponi kako bi se nastavila aktivnost FIFA-e unatoč izvanrednoj situaciji (...); Odbor je izrazio svoje čvrsto uvjerenje da će sve udruge pružiti punu podršku FIFA-i u prevladavanju trenutnih poteškoća kako bi bila u mogućnosti nastaviti s normalnim aktivnostima čim neprijateljstva prestanu.“ *Isto*, 1.

Iako se često navodi kako je HNS primljen u okrilje FIFA-e dan kasnije, tj. 17. srpnja 1941.,⁴⁹ čini se da zabuna dolazi od toga što je obavijest o primitku poslana telegramom dan nakon sjednice Odbora za hitne poslove FIFA-e. Sjednica Odbora za hitne poslove bila je 16. srpnja, ali potvrda o slanju govori da je dopis o zaključcima te sjednice poslan sutradan, 17. srpnja, kad je poslan i drugi dopis.⁵⁰ U tom drugom dopisu glavni je tajnik šturo obavijestio: „budući da je Vaša udruga primljena u FIFA-u, slobodno Vas molim da pravovremeno uplaćujete godišnju članarinu od 260 švicarskih franaka na naš račun u Švicarskoj banci u Zürichu“.⁵¹

Vijesti o primitku HNS-a u članstvo FIFA-e nisu zauzimale naslovnice ili istaknuta mjesta u tisku. O tome se mogu naći rijetke vijesti u švicarskom tisku. *Der Bund* iz Berna tako je samo u jednoj rečenici u sportskoj rubrici konstatirao da je HNS kao predstavnik nogometnog sporta u Hrvatskoj primljen u članstvo Federacije,⁵² što je i jedini spomen nekih odnosa HNS-a i FIFA-e u razdoblju 1941. – 1945. koji je vidljiv pretraživanjem baze digitaliziranog švicarskog tiska Švicarske nacionalne knjižnice i njezinih regionalnih partnera.⁵³

Usprkos očekivanjima, vijesti o primitku HNS-a u članstvo FIFA-e relativno su kratke u tadašnjem javnom prostoru. Vijest o prvom slanju telegrama HNS-a FIFA-i u travnju 1941. popraćena je u dnevnom tisku, tj. *Hrvatskom narodu* kao glavnom listu u državi, tek jednom, kratkom rečenicom: „Hrvatski nogometni savez zatražio je primitak u članstvo FIFA (Međunarodna nogometna organizacija)“.⁵⁴

Vijesti o konačnom prijemu HNS-a u FIFA-u u pravilu su bile malo duže, iako ni one ne zauzimaju istaknuto mjesto u tisku. U *Hrvatskom narodu* ta se vijest našla na stranici 8. sa sedam rečenica teksta: „Nezavisna država Hrvatska, koja u međunarodnom svijetu ima već odredjen položaj, dobila je i u športu vidno priznanje svoje samostalnosti. Ovih dana dobio je ‘Hrvatski nogometni savez’ službenu potvrdu da je primljen za redovitog člana u F.I.F.u (međunarodni nogometni savez). Premda je H.N.S. sebi već izvojštio punu športsku samostalnost, ipak nije mogao biti priznat članom F.I.F.e jer je Hrvate u športu i dalje službeno predstavljao u međunarodnom svijetu bivši V.H.S. u Beogradu, koji je vodio poznatu politiku proti interesima hrvatskog športa. Uskrnućem Nezavisne države Hrvatske prekinute su sve veze s Beogradom, pa je ‘Hrvatski nogometni savez’ odmah tražio, da ga se prizna samostalnim i redovitim članom F.I.F.e. Toj želji hrvatskih športaša je udovoljeno. Hrvatska je postala po prvi

Idući, prvi poslijeratni Kongres FIFA-e održan je 25. i 26. srpnja 1946. u Luksemburgu i na njemu su sudjelovali predstavnici Fiskulturnog odbora Jugoslavije. CH-FIFA Museum, *FIFA: Minutes of the XXVth Congress*, 1.

49 „101. rođendan Hrvatskog nogometnog saveza“, „Stvaratelj: Hrvatski nogometni savez“.

50 CH-FIFA Museum, Correspondence-CRO, 1940-1999, Dopis FIFA-e HNS-u od 16. 7. 1941. (1) i pripadajuća potvrda o slanju datirana 17. 7. 1941.

51 CH-FIFA Museum, Correspondence-CRO, 1940-1999, Dopis FIFA-e HNS-u od 17. 7. 1941.

52 „Fussball“, *Der Bund*, 28. 7. 1941., 6.

53 Više vidi: „e-newspaperarchives.ch“.

54 „Međunarodni program H.N.S.-a“, *Hrvatski narod*, 26. 4. 1941., 9.

puta u povijesti nogometnog športa član F.I.F.e. Ona je priznata u međunarodnom športskom svijetu kao samostalna i slobodna država, kao ravnopravna članica najvećim športskim narodima, a to mora iskreno veseliti svakog hrvatskog športaša, jer sada našem nogometnom športu predstoji i lijepša budućnost“.⁵⁵

Uz očito krivo pisanje kratica FIFA-e i Vrhovnog nogometnog saveza u ovom kratkom članku, ipak ova vijest kao da ne govori o prevelikom oduševljenju, nekim posebnim konferencijama ili domjencima u čast primitka u FIFA-u. Isto tako, ne saznajemo ništa o daljnjim koracima HNS-a, ambicijama i idejama za nadolazeće razdoblje, pogotovo u odnosima s FIFA-om.

Drugi kraći članak, pisan u specijaliziranom tjedniku *Šport*, primitak u članstvo FIFA-e također nije stavio na naslovnicu, iako ga je istaknuo kao bitnog za daljnji razvoj hrvatskog nogometnog sporta: „Nedavno su hrvatski nogometaši dobili najveće priznanje odlukom o primitku HNS-a u članstvo središnje nogometne organizacije. Hrvatska izabrana momčad odigrala je već doduše nekoliko utakmica, ali tek ovim članstvom FIFA-e mogu hrvatski nogometaši sudjelovati i na nogometnom svjetskom prvenstvu, i na ostalim priredbama, na kojima će tek doći do izražaja vrijednost hrvatskog nogometa“.⁵⁶

Na kraju ovoga poglavlja samo bih se ukratko osvrnuo na tezu koja se povremeno pojavljuje, da je priznanju HNS-a pomoglo to što je glavni tajnik FIFA-e od početka 1930-ih do početka 1950-ih bio Ivo Schricker, etnički Nijemac podrijetlom iz Strasbourga, pa je pod utjecajem Njemačkog Reicha osobno bio skloniji primitku u Federaciju nogometnih saveza koji su dolazili iz zemalja koje su 1939. – 1945. bile sateliti sila Osovine.⁵⁷ Nesumnjivo je da je tijekom Drugog svjetskog rata uloga glavnog tajnika bila presudna u svakodnevnom radu FIFA-e, kao i u Odboru za hitne poslove, koji je odobrio primitak HNS-a, tim više što je predsjednik Federacije Jules Rimet uspio samo dva puta između 1940. i 1945. doputovati u Zürich.⁵⁸ Unatoč tomu, stječe se dojam kako je Schricker iz neutralne Švicarske bio sklon tomu samo da FIFA u to doba preživi i ostane relevantan faktor kao krovna organizacija međunarodnog nogometa. Njegovi dopisi HNS-u od 1941. do 1945. ne razlikuju se u bitnome od dopisa koji su upućeni drugim svjetskim nogometnim savezima,⁵⁹ a komunikacija nije bila

55 „Hrvatski nogometni savez“ primljen u FIFU“, *Hrvatski narod*, 23. 7. 1941., 8.

56 „Hrvatski su nogometaši primljeni u članstvo FIFA-e“, *Šport*, 29. 7. 1941., 2.

57 Dasović, „Hrvatska reprezentacija je igrala i u doba zloglasne NDH. Jasno je zašto HNS to ne priznaje“.

58 Vonnard, Quin, „Jules Rimet FIFA's Missionary President“, 100.

59 Paul Dietschy je dobro zaključio: „Neumorna korespondencija Iva Schrickera, glavnog tajnika FIFA-e, s članicama diljem svijeta (od 1938. pedeset i sedam članica), sugerira osjećaj poricanja svjetskih događaja. Dok su njemačke i japanske trupe uništavale Europu, Aziju i Sjevernu Afriku, a podmornice Trećeg Reicha ugrožavale transatlantsku komunikaciju, Schricker je nastavio zahtijevati doprinose i provizije od međunarodnih utakmica koje su dugovale članice“. Dietschy, „Making football global?“, 287.

ništa drugačija od one s nogometnim tijelima koja su rukovala nogometom u čitavoj Jugoslaviji do travnja 1941. i nakon svibnja 1945. godine.⁶⁰

Sličan je ton korespondencije i s druge, tj. hrvatske strane. I dopisi Saveza upućeni Federaciji koji nisu prenosili neke informacije, nego su načelno slobodniji izričajem, npr. čestitke povodom Nove godine 1942., nisu napisani u prisnijem, već su više službenog tona.⁶¹

Jednom je Bogdan Cuvaj, ne primarno iz pozicije u HNS-u, pokušao pred FIFA-om iskoristiti svoju utjecaj za nešto što nije vezano uz reprezentaciju ili Savez. Naime, kao trener zagrebačke Concordije zamolio je osobno glavnog tajnika Schrickera da mu pomogne svojim utjecajem što prije naći neki dobar nogometni klub iz Švicarske kojem bi mogli biti domaćin početkom ožujka 1942. u Zagrebu, ističući svoje osobne zahvale, kao i kluba kojeg trenira. Glavni tajnik FIFA-e mu je odgovorio opširno, ističući kako je radi ratnih okolnosti gotovo nemoguće dobiti vize te napustiti neutralnu Švicarsku i doći do Zagreba. Ipak je poslao Cuvaju adrese nekoliko švicarskih nogometnih klubova, Grasshopper Cluba iz Züricha te BSC Young Fellowsa iz Berna, ističući da su njihovi predstavnici načelno zainteresirani za jednu ovakvu turneju, koja bi se realističnije trebala duže planirati te možda ostvariti sredinom 1942. godine.⁶² Na ovome primjeru vidimo da je Schricker doista pomogao, ali da pritom nije previše iskoristio svoj utjecaj, kako bi preko neke pristojne mjere išao na ruku Cuvaju.

Odnosi nakon primitka

U trenucima primitka HNS-a u FIFA-u bjesnio je rat u Europi i svijetu. U iščekivanju da FIFA možda pokrene pitanje odigravanja Svjetskog prvenstva, koje se – četvrto po redu – trebalo održati 1942. u Južnoj Americi ili negdje u kontinentalnoj Europi,⁶³ a na kojem se nadala nastupiti i reprezentacija NDH, u većini država sila Osovine i njihovih satelita igrale su se ligaške utakmice, ali i one međudržavne. Novinski tekstovi

60 Prije svega to svjedoči mnoštvo dopisa koji se također čuvaju u Muzeju FIFA-e. Vidjeti: CH-FIFA Museum, Correspondence-YUG, 1939-1974.; Za razliku od prepiske s HNS-om koja je većinom na njemačkom jeziku, s najvišim nogometnim tijelima u Jugoslaviji tajništvo Federacije dopisivalo se uglavnom na francuskom jeziku.

61 Dopisi koje šalje HNS u Zürich, tako i spomenuta čestitka Nove 1942. godine, u pravilu su naslovljeni „poštovanom gospodinu tajniku“ te doista nikad ne prelaze iz „vi“ u „ti“. CH-FIFA Museum, Correspondence-CRO, 1940-1999, Dopis HNS-a FIFA-i od 29. 12. 1941. To je vidljivo i u odgovoru na ovu čestitku u kojem je glavni tajnik odgovorio: „iskreno Vam zahvaljujem na lijepim željama za nadolazeću godinu, koje ću rado prenijeti gospodi iz odbora [Federacije]; i najsrdačnije uzvraćam ove želje, kako za Vaše udruženje, tako i za Vas osobno“. CH-FIFA Museum, Correspondence-CRO, 1940-1999, Dopis FIFA-e HNS-u od 5. 1. 1942.

62 CH-FIFA Museum, Correspondence-CRO, 1940-1999, Dopis FIFA-e Bogdanu Cuvaju od 25. 2. 1942. Sudeći prema pisanju lista *Šport* tijekom veljače i ožujka 1942. samo je zagrebački „Građanski“ otišao na mini-turneju Švicarskom.

63 „The World Cup That Never Happened: Forgotten 1942 FIFA Story“.

sredinom 1941. uočavali su kako se, barem na nogometnim terenima, stvorila neka slika normalnosti. „[U]sprkos tome, što se većina država nalazi u ratu, zanimanje za šport ne opada, pa se tako nastavlja i s odigravanjem međudržavnih igara, što najbolje pokazuje športsku snagu država Trojnog pakta, koje i usred rata ne zanemaruju športske priredbe“. ⁶⁴

Važno je naglasiti da je seniorska reprezentacija Hrvatske odigrala svoje prve četiri zapažene utakmice nakon formiranja HNS-a, još u doba Banovine Hrvatske, tj. tijekom 1940. godine – dvije protiv reprezentacije Švicarske, potom dvije utakmice protiv Mađarske. ⁶⁵ Sve su utakmice koje je odigrala reprezentacija Hrvatske od prvih nastupa 1940. do 1945. imale karakter prijateljskih utakmica, te ni na koji način nisu bile natjecateljske.

Nakon toga, a prije međunarodnog priznanja njezina nogometnog saveza, nogometna reprezentacija NDH odigrala je svoju prvu međunarodnu utakmicu. ⁶⁶ U Beču je 15. lipnja 1941. izgubila 5 : 1 od reprezentacije Njemačkog Reicha. ⁶⁷ Iako se negdje ističe da je „FIFA 1941. primila u članstvo NDH i priznala sve njene utakmice od 10. travnja 1941. do 5. svibnja 1945.“, ⁶⁸ zapravo ne postoji nikakav dokument izdan od 1941. do 1945. koji govori da se priznaju ranije utakmice hrvatske nogometne reprezentacije punopravnim međunarodnim susretima – kako četiri utakmice odigrane u doba Banovine Hrvatske, tako i prvi susret s Njemačkim Reichom nakon proglašenja NDH. Dapače, za razliku od drugih kasnijih susreta reprezentacije NDH iz razdoblja 1941. – 1945. FIFA nikad nije tražila da joj se podnesu nekakvi izvještaji niti dodijeli dio prihoda s tih ranijih susreta, što više svjedoči o tome da sve odigrane utakmice do primitka HNS-a u FIFA-u nije držala službenima.

Nakon svoga priznanja, Savez se doista okrenuo dogovaranju međunarodnih utakmica na svom teritoriju, kao i gostovanja svoje reprezentacije. Prva utakmica koju je reprezentacija NDH odigrala protiv nekog protivnika nakon primitka njezina Saveza u FIFA-u bila je ona organizirana 8. rujna 1941. u Bratislavi protiv reprezentacije Slovačke, države čiji je nogometni savez isto tako priznat od FIFA-e tek 1939., ⁶⁹ od kada će i njezina reprezentacija igrati, kao i ona NDH, uglavnom protiv reprezentacija država sila Osovine i njihovih satelita. ⁷⁰

64 „Brojni nogometni susreti država-potpisnica Trojnog pakta“, *Hrvatski narod*, 30. 7. 1941., 7.

65 Gržina, Iveta, Stipančević, *Pod svojim bojama: počeci Hrvatske nogometne reprezentacije*, 39-145.

66 Ona je barem tako najavljena: „Prva međudržavna utakmica nogometnog predstavništva Nezavisne Države Hrvatske“, *Hrvatski narod*, 15. 6. 1941., 22.

67 „Njemačka-Hrvatska 5:1“. Zanimljivo, HNS je naknadno, krajem srpnja 1941., poslao FIFA-i dopis u kojem je poslao izvještaj i s ove utakmice, time na neki način tražeći međunarodno priznanje i toga susreta. FIFA na ovaj dopis nije (službeno) odgovorila. CH-FIFA Museum, Correspondence-CRO, 1940-1999, Dopis HNS-a FIFA-i od 23. 7. 1941.

68 Stjepandić, „FIFA je priznavala NDH i za sporne zastave i koračnice HNS ne treba snositi sankcije“.

69 „Popluhár chcel byť s hráčmi“.

70 „Slovakia match results“.

Prije prve utakmice reprezentacije glavni tajnik FIFA-e dopisom je upozorio HNS na tehničke predispozicije potrebne za pravilno organiziranje međunarodno priznatih utakmica pod njezinim patronatom. Detalji na koje je FIFA ukazivala bili su dio njezinih pravilnika, ali je svejedno osjetila potrebu, bez ranijih upita s hrvatske strane, upozoriti na njih HNS kao svog najmlađeg člana, koji dotad nije imao iskustva u organiziranju ovakvih susreta. Usput su poslali i tada važeće obrasce te ustanovili da „odigravanje međunarodnih utakmica mora se prijaviti FIFA-i 14 dana nakon njihova završetka, a to izvješće dva nadležna saveza moraju poslati FIFA-i (vidi članak 24. pravilnika). (...) Savez na čijem se teritoriju održala međunarodna utakmica, mora poslati izvješće o utakmici (...) FIFA-i u roku od dva tjedna od utakmice. Ovo izvješće mora biti napisano na žutom obrascu koji vam je dostavljen; ovaj obrazac mora biti točno ispunjen, a zatim poslan ovdje u navedenom roku. Naknada od 1% (vidi članak 17. pravilnika) mora se platiti FIFA-i u roku od 4 tjedna nakon međunarodne utakmice. Također ćete dobiti (plavi) obrazac koji sucu uručuje nacionalni savez na čijem se teritoriju utakmica održava prije utakmice, a koji sudac treba poslati FIFA-i odmah nakon utakmice, nakon što ga je ispunio na odgovarajući način. Suci na međunarodnim utakmicama imaju pravo na putne troškove (i eventualno spavaći vagon) 2. klase, kao i dnevnicu od 40 švicarskih franaka (...). Sudac međunarodne utakmice trebao bi doći na mjesto održavanja utakmice nekoliko dana prije utakmica i otići najkasnije dan nakon utakmice. Nadam se da je sve potpuno jasno i uvijek vam vrlo rado mogu dati potrebne informacije.“⁷¹

Čini se da je hrvatska strana imala problema s razumijevanjem i ispunjavanjem papirologije pa je glavni tajnik ponovno upozorio početkom listopada 1941. tko sve mora i kako ispunjavati pojedine obrasce o odigranoj utakmici.⁷²

Početkom prosinca 1941. izvještaji s utakmice Hrvatska – Slovačka odigrane 28. rujna (5 : 2) još nisu bili stigli do Züricha pa je tajnik ponovno morao podsjetiti koji se obrasci i u kojem roku moraju dostaviti tajništvu Federacije. „[O]vo izvješće treba dostaviti Tajništvu FIFA-e u roku od dva tjedna od svake međunarodne utakmice, te vas ljubazno molim da se u budućnosti strogo pridržavate ovog propisa; u suprotnom ću, nažalost, biti prisiljen primijeniti kazne predviđene za nepodnošenje izvješća ili za zakašnjelo podnošenje.“⁷³ Kako ni nakon toga izvještaj nije stigao, HNS su ponovno podsjetili na to 15. siječnja 1942., s opaskom da se „pobrinete za njegovo hitno slanje“.⁷⁴ HNS se ispričao te naveo kako je izvještaj sa spomenute utakmice poslan dva dana nakon njezina odigravanja, 30. rujna 1941., ali da se očigledno izgubio u pošti. U međuvremenu su, zbog toga što se original izgubio, rekonstruirali taj izvještaj po sjećanju,

71 CH-FIFA Museum, Correspondence-CRO, 1940-1999, Dopis FIFA-e HNS-u od 16. 7. 1941. (2).

72 Ovaj dopis je uslijedio nakon što se glavni sudac utakmice Hrvatska – Slovačka, odigrane u rujnu 1941. u Zagrebu, Alois Beranek, požalio FIFA-i kako mu HNS nije izdao propisane obrasce za ovu utakmicu. CH-FIFA Museum, Correspondence-CRO, 1940-1999, Dopis FIFA-e HNS-u od 6. 10. 1941.

73 CH-FIFA Museum, Correspondence-CRO, 1940-1999, Dopis FIFA-e HNS-u od 2. 12. 1941.

74 CH-FIFA Museum, Correspondence-CRO, 1940-1999, Dopis FIFA-e HNS-u od 15. 1. 1942.

navodeći samo prezimena slovačkih igrača koji su sudjelovali na utakmici. „Molimo Vas da primite naše najiskrenije isprike zbog ovoga“.⁷⁵

U drugom dopisu FIFA je upozorila da se suci za međunarodne utakmice mogu birati samo s godišnje liste sudaca koje je za takve susrete javno objavila Federacija. Stoga su zamolili da i HNS predloži imena do pet sudaca koje oni predlažu da FIFA uvrsti na listu međunarodnih sudaca.⁷⁶ HNS je na to poslao popis sudaca, koji na žalost nije arhiviran u korespondenciji, već samo odgovor glavnog tajnika koji potvrđuje njegov primitak.⁷⁷ Iduće godine HNS je poslao dopis s imenima četiriju sudaca koje su predložili za međunarodne utakmice.⁷⁸ Godine 1943. HNS je istu listu dostavio na kraju godine, nakon više požurnica.⁷⁹

FIFA je od HNS-a također tražila osnovne informacije o aktivnostima unutar Saveza, najviše o ligaškim i kup natjecanjima te popisu istaknutih klubova koji sudjeluju u njima, kako bi se oni mogli ukratko objaviti u godišnjem biltenu koji je Federacija povremeno izdavala.⁸⁰ Kako je FIFA tražila žurno slanje podataka, HNS ih je dostavio,⁸¹ ali, čini se, uz određene propuste, pa je tajništvo Federacije obavijestilo da im redovito dostavljaju takve osnovne podatke, kako bi ih mogli objaviti u kasnijim brojevima svoga biltena.⁸² Već u veljači 1942. FIFA je pojasnila HNS-u da ne trebaju dobivati izvještaje o tim stvarima na tjednoj ili mjesečnoj razini, već da će se oni obratiti Savezu da im se podaci dostave, kad će već njima biti potrebni.⁸³ U listopadu 1942. HNS je samoinicijativno poslao dopis s opisom netom završenog nogometnog prvenstva NDH 1942. godine, gdje je prvakom postala zagrebačka Concordija.⁸⁴ Ovaj je dopis, ponešto smanjenog opsega, uključen u bilten FIFA-e broj 2/1943.⁸⁵ Koncem 1943. HNS je opet glavnom tajniku FIFA-e poslao podatke o netom završenom prvenstvu i kup natjecanju.⁸⁶

Početakom 1942. FIFA se morala uključiti u sukob između HNS-a, koji je zastupao zagrebački nogometni klub Concordiju i njezina igrača Slavka Kodrnju, te FC Porta iz Portugala. Naime, kako je kratko telegramom izvijestio HNS, „Portugalski nogometni savez zatražio je telegrafsko otpuštanje iz matične države, o našem trošku, hrvatskog

75 CH-FIFA Museum, Correspondence-CRO, 1940-1999, Dopis HNS-a FIFA-i od 6. 2. 1942.

76 CH-FIFA Museum, Correspondence-CRO, 1940-1999, Dopis FIFA-e HNS-u od 24. 7. 1941.

77 CH-FIFA Museum, Correspondence-CRO, 1940-1999, Dopis FIFA-e HNS-u od 10. 9. 1941. (1).

78 Na listi su bili Antun Mlinarić, Hermenegildo Kranjc, Antun Marek i Franjo Bažant. CH-FIFA Museum, Correspondence-CRO, 1940-1999, Dopis HNS-a FIFA-i od 29. 10. 1942.

79 CH-FIFA Museum, Correspondence-CRO, 1940-1999, Dopis FIFA-e HNS-u od 18. 11. 1943.

80 CH-FIFA Museum, Correspondence-CRO, 1940-1999, Dopis FIFA-e HNS-u od 30. 10. 1941.

81 CH-FIFA Museum, Correspondence-CRO, 1940-1999, Dopis HNS-a FIFA-i od 24. 11. 1941., te prilog toga dopisa „Stand der Kroatischen Nationalliga am 24. XI. 1941.“

82 CH-FIFA Museum, Correspondence-CRO, 1940-1999, Dopis FIFA-e HNS-u od 5. 1. 1942.

83 CH-FIFA Museum, Correspondence-CRO, 1940-1999, Dopis FIFA-e HNS-u od 24. 2. 1942.

84 CH-FIFA Museum, Correspondence-CRO, 1940-1999, Dopis HNS-a FIFA-i od 29. 10. 1942.

85 CH-FIFA Museum, *FIFA BULLETIN - Boletín de Información*, 2/1943, Zürich, FIFA, 5.

86 CH-FIFA Museum, Correspondence-CRO, 1940-1999, Dopis HNS-a FIFA-i od 10. 12. 1943.

igrača Slavka Kodrnje, bivšeg igrača FC Porta⁸⁷. Čini se da je Porto još vodio Kodrnju kao svog igrača početkom 1942., iako od 1940. nije nastupao za portugalski klub, već za zagrebačku Concordiju. Tek je u veljači 1942. FIFA javila da je kontaktirala Portugalski nogometni savez, koji se odrekao svih potraživanja Kodrnje.⁸⁸ Taj igrač nije zaigrao ponovno za Porto te je do 1944. igrao za Concordiju, skupivši usput, 1942. i 1943., dva nastupa i za reprezentaciju NDH.⁸⁹

Kad smo kod nastupa reprezentacije, HNS je izvijestio FIFA-u krajem ožujka 1942. da su dogovorili dvije međunarodne utakmice za svoju seniorsku reprezentaciju, prvu 5. travnja protiv Italije u Genovi, zatim 12. travnja u Zagrebu protiv Bugarske.⁹⁰ FIFA je na to odgovorila potvrđujući primitak vijesti o utakmicama i ukazujući da ona treba dobiti 1 % bruto prihoda od prodanih ulaznica za susret koji određeni nogometni savez organizira s gostujućom reprezentacijom na svom području.⁹¹ Krajem svibnja FIFA-u je ponovno obavijestio HNS kako su utanačene dvije utakmice, s reprezentacijama Slovačke u Bratislavi 7. lipnja te Mađarske u Budimpešti 14. lipnja 1942.⁹²

Čini se da HNS uslijed određenih unutarnjih problema nije obavijestio FIFA-u o idućim utakmicama koje su dogovorili s drugim savezima. Otprilike u ovo vrijeme, tj. od proljeća 1942., Bogdan Cuvaj neko vrijeme nestaje kao korespondent, a dopisivanje s Federacijom preuzima povjerenik za sport u NDH Miško Zebić. Manjak komunikacije uočilo je i tajništvo FIFA-e koje je, nakon nekoliko mjeseci tijekom kojih nisu dobili nikakav dopis, izravno pitalo HNS je li 6. rujna 1942. odigrana utakmica reprezentacija NDH i Slovačke, o kojoj su samo dobili obavijest od Slovačkog nogometnog saveza.⁹³ U arhivi FIFA-e nema odgovora HNS-a na ovo pitanje.

U studenom iste godine tajništvo FIFA-e bilo je i izravnije, uputivši dopis HNS-u u kojem su naveli da ih taj Savez nije ni na koji način obavijestio o utakmici njegove reprezentacije s ekipom Njemačkog Reicha, koja se odigrala 1. studenog 1942. u Stuttgartu (5 : 1). „[P]ozivam Vas da se strogo pridržavate ovih propisa [o prijavi utakmica], inače bi se morala primijeniti kazna“.⁹⁴ Dva tjedna poslije toga došao je dopis HNS-a datiran 15. listopada 1942. kojim obavještavaju Federaciju o dogovaranju score utakmice s Njemačkim Reichom u Stuttgartu. Uz dopis je priložena i omotnica na kojoj se po datumu na poštanskom pečatu vidi da je taj dopis HNS-a poslan iz Zagreba tek 19. studenog 1942., dakle 18 dana nakon utakmice i 15 dana nakon što je tajništvo FIFA-e poslalo svoj posljednji dopis. Stoga se može tvrditi da je vjerojatno sam dopis HNS-a u toj omotnici antidatiran kako bi Savez izbjegao možebitne sankcije FIFA-e, čije je

87 CH-FIFA Museum, Correspondence-CRO, 1940-1999, Telegram HNS-a FIFA-i od 4. 2. 1942.

88 CH-FIFA Museum, Correspondence-CRO, 1940-1999, Dopis FIFA-e HNS-u od 19. 2. 1942. te CH-FIFA Museum, Correspondence-CRO, 1940-1999, Dopis HNS-a FIFA-i od 23. 2. 1942.

89 „Slavko Kodrnja - Transfermarkt“.

90 CH-FIFA Museum, Correspondence-CRO, 1940-1999, Dopis HNS-a FIFA-i od 24. 3. 1942.

91 CH-FIFA Museum, Correspondence-CRO, 1940-1999, Dopis FIFA-e HNS-u od 1. 4. 1942.

92 CH-FIFA Museum, Correspondence-CRO, 1940-1999, Dopis HNS-a FIFA-i od 23. 5. 1942.

93 CH-FIFA Museum, Correspondence-CRO, 1940-1999, Dopis HNS-a FIFA-i od 23. 9. 1942.

94 CH-FIFA Museum, Correspondence-CRO, 1940-1999, Dopis FIFA-e HNS-u od 4. 11. 1942.

čelništvo gubilo strpljenje.⁹⁵ Na njihovu nesreću i tajništvo FIFA-e je uočilo datum na poštanskom žigu, što im je jasno dalo do znanja u dopisu u kojem ih je oštro prekorilo, ali u konačnici opet samo pozvalo da se pridržavaju Pravilnika FIFA-e te odsad sve međunarodne utakmice na svom teritoriju pravovremeno prijavljuju Federaciji prije njihova odigravanja.⁹⁶

HNS se i dalje nije držao propisa. Krajem travnja 1943. glavni tajnik FIFA-e je izvijestio: „Poštovana gospodo, upravo sam iz sportskog tiska saznao da je vaš savez odigrao međunarodnu utakmicu protiv Slovačke u Zagrebu 10. travnja i napominjem da ranija obavijest o ovoj međunarodnoj utakmici – kako to zahtijeva članak 24. našeg pravilnika – nije izvršena. Pozivam vas da se strogo pridržavate relevantnih odredbi članka 24. pravilnika; u suprotnom bih, nažalost, bio prisiljen primijeniti kazne navedene u prethodno spomenutom članku.“⁹⁷

Nakon što je reprezentacija NDH izgubila u Švicarskoj 4. travnja 1943. (1 : 0), a zatim ugostila i pobijedila Slovačku 10. travnja 1943. (1 : 0), FIFA je ponovno morala podsjećati HNS da kasni s predajom izvještaja s te posljednje, zagrebačke utakmice,⁹⁸ kao i izvještaja s ranijih utakmica protiv Njemačkog Reicha, Bugarske i Slovačke, odigranih u Zagrebu tijekom 1942. godine.⁹⁹

HNS se u svibnju 1943. konačno javio i ispričao za propuste dopisom koji su potpisali novi predsjednik HNS-a Vatroslav Petek i međunarodni tajnik Bogdan Cuvaj. „Naša udruga je doživjela reorganizaciju¹⁰⁰ imenovanjem gospodina Vatroslava Peteka za predsjednika, te vas uvjeravamo da će se od sada sve administrativno provoditi u najboljem mogućem redu. Ljubazno molimo da se ispričate zbog ovog propusta i da potvrdite registraciju spomenute međunarodne utakmice [sa Slovačkom u Zagrebu 10. travnja 1943.]“.¹⁰¹ Idući dopis koji su poslali istoga dana bio je vezan uz njihov dogovor o organiziranju utakmice sa Slovačkom u Bratislavi 6. lipnja 1943. godine (1 : 3),¹⁰² čime su na neki način nastojali pokazati da razumiju i slijede propise Federacije.

Uskoro su se novim kraćim dopisom zahvalili FIFA-i „na iznimno toplom i prijateljskom dočeku koji smo primili od Vas u Zürichu“,¹⁰³ vjerojatno misleći na događaj početkom travnja tijekom kojeg je delegacija HNS-a posjetila taj grad s reprezentacijom NDH. Zanimljivo, iako je Zürich tom prilikom posjetilo više čelnika HNS-a, uključujući Bogdana Cuvaja, kao i sam državni vođa za šport Miško Zebić, tisak koji je izlazio

95 CH-FIFA Museum, Correspondence-CRO, 1940-1999, Dopis HNS-a FIFA-i od 15. 10. 1942. i tom dopisu priložena omotnica s poštanskim žigom „Zagreb 19.XI.42.“

96 CH-FIFA Museum, Correspondence-CRO, 1940-1999, Dopis FIFA-e HNS-u od 25. 11. 1942.

97 CH-FIFA Museum, Correspondence-CRO, 1940-1999, Dopis FIFA-e HNS-u od 27. 4. 1943.

98 CH-FIFA Museum, Correspondence-CRO, 1940-1999, Dopis FIFA-e HNS-u od 21. 4. 1943. (1).

99 CH-FIFA Museum, Correspondence-CRO, 1940-1999, Dopis FIFA-e HNS-u od 21. 4. 1943. (2).

100 Reorganizacija je uslijedila zapravo sredinom ožujka 1943. Više o tada imenovanim dužnosnicima HNS-a vidi: „Prva dužnost novoga odbora HNS-a“, *Šport*, 16. 3. 1943., 5.

101 CH-FIFA Museum, Correspondence-CRO, 1940-1999, Dopis HNS-a FIFA-i od 4. 5. 1943. (2)

102 CH-FIFA Museum, Correspondence-CRO, 1940-1999, Dopis HNS-a FIFA-i od 4. 5. 1943. (1)

103 CH-FIFA Museum, Correspondence-CRO, 1940-1999, Dopis HNS-a FIFA-i od 5. 5. 1943.

u NDH i Švicarskoj ipak ne spominje nikakav sastanak, čak ni manji kontakt između predstavnika HNS-a i FIFA-e tih dana.¹⁰⁴

Drugim je dopisom HNS pozvao glavnog tajnika Schrickera da s reprezentacijom Švicarske bude njihov gost u Zagrebu u vrijeme uzvratne utakmice Hrvatska – Švicarska,¹⁰⁵ koja ipak nikada nije dogovorena. Dapače, u idućem dopisu, koji su potpisali Petek i Cuvaj, uz zahvale na gostoprimstvu i ustupljenoj literaturi, stajalo je: „obećavamo da će se Hrvatski nogometni savez i dalje truditi i činiti sve što je moguće kako bi bio jedan od najboljih članova FIFA-e“. ¹⁰⁶ Glavni je tajnik odgovorio da „... ako okolnosti dopuste, rado ću prihvatiti ovaj poziv – međutim, u današnjim uvjetima nije uvijek lako poduzimati takva putovanja! Iskreno vam želim daljnji uspjeh i pozitivan razvoj vaše udruge.“¹⁰⁷

Prepiska između FIFA-e i HNS-a nije bila samo vezana uz reprezentativne utakmice, već i suce pod ingerencijom Saveza, s kojima je Federacija, čini se, radi međunarodnog neiskustva i nemarnosti, također imala problema. HNS je tako 1943. bio upozoren da je njihov sudac Franjo Bažant poslao napola ispunjen zapisnik s međunarodne utakmice Slovačka – Njemački Reich koju je sudio 22. studenog 1942. u Bratislavi. FIFA je preko HNS-a tražila da se pošalje dopunjen izvještaj te nadalje šalju pravovremeni i potpuni izvještaji.¹⁰⁸ Nekoliko mjeseci kasnije uočeno je i da sudac Antun Marek nije podnio izvještaj s međunarodne utakmice Bugarska – Mađarska odigrane 6. lipnja 1943. godine, stoga je traženo od HNS-a da se sve suce koji djeluju pod njihovom ingerencijom, a sude ovakve susrete, upozori da „izvješća moraju poslati tajništvu FIFA-e na sam dan međunarodne utakmice“.¹⁰⁹

Općenito, HNS je i sam bio upozoravan tijekom 1943. u više navrata da ni oni još uvijek nisu dostavili izvještaje s utakmica odigranih u Zagrebu tijekom 1942. i 1943. godine.¹¹⁰ Izvještaji s utakmica sa Slovačkom 6. studenog 1942. godine i 10. travnja 1943. godine u Zagrebu poslane su na adresu glavnog tajnika FIFA-e 1. lipnja 1943. godine,¹¹¹ a 30. lipnja iste godine i nadopunjen izvještaj suca Bažanta s utakmice Slovačka

104 „Švicarska – Hrvatska“, *Hrvatski narod*, 4. 4. 1943., 7.; „Švicarska je pobijedila Hrvatsku s 1:0“, *Hrvatski narod*, 6. 4. 1943., 6.; „Schweiz – Kroatien 1:0 (1:0)“, *Die Tat*, 5. 4. 1943., 5.; „Das Fussballtreffen Schweiz-Kroatien“, *Neue Zürcher Zeitung*, 5. 4. 1943., 4.

105 CH-FIFA Museum, Correspondence-CRO, 1940-1999, Dopis HNS-a FIFA-i od 28. 4. 1943. (1).

106 *Isto*.

107 CH-FIFA Museum, Correspondence-CRO, 1940-1999, Dopis FIFA-e HNS-u od 12. 5. 1943.

108 CH-FIFA Museum, Correspondence-CRO, 1940-1999, Dopis FIFA-e HNS-u od 25. 5. 1943. (1).

109 CH-FIFA Museum, Correspondence-CRO, 1940-1999, Dopis FIFA-e HNS-u od 6. 7. 1943. (2). Marekov izvještaj je na kraju dostavljen tek krajem srpnja 1943. godine. CH-FIFA Museum, Correspondence-CRO, 1940-1999, Dopis HNS-a FIFA-i od 27. 7. 1943.

110 CH-FIFA Museum, Correspondence-CRO, 1940-1999, Dopis FIFA-e HNS-u od 25. 5. 1943. (1); CH-FIFA Museum, Correspondence-CRO, 1940-1999, Dopis FIFA-e HNS-u od 25. 5. 1943. (2); CH-FIFA Museum, Correspondence-CRO, 1940-1999, Dopis FIFA-e HNS-u od 15. 6. 1943.

111 CH-FIFA Museum, Correspondence-CRO, 1940-1999, Dopis HNS-a FIFA-i od 1. 6. 1943. (1) i CH-FIFA Museum, Correspondence-CRO, 1940-1999, Dopis HNS-a FIFA-i od 1. 6. 1943. (2).

– Njemački Reich igrane 1942. u Bratislavi.¹¹² FIFA je potvrdila njihov primitak, ali i primijetila da ih je trebalo sastaviti na licu mjesta i odmah dati na potpis kapetanima obaju momčadi, kao i izračunati prihod od utakmice i izvršiti uplate. Zamolili su ponovno HNS da se ubuduće drži propisa i nastoji odmah ispunjavati obvezne obrasce.¹¹³

Nažalost, nikakvih dopisa između FIFA-e i HNS-a nemamo za posljednji susret koje su reprezentacije NDH i Slovačke odigrale 9. travnja 1944. u Zagrebu. Kako od njega potom nije tražila ni dio prihoda, možemo možda ustvrditi da FIFA ni o njemu nije bila obaviještena. Može li se onda ta utakmica smatrati priznatom međunarodnom utakmicom?

Financije – najveći problem

HNS je po svom primitku u članstvo Federacije imao velikih financijskih i organizacijskih problema. Tako je već krajem kolovoza 1941. obavijestio FIFA-u da uslijed ratne obustave platnog prometa između Švicarske i NDH i dalje ne mogu uplatiti godišnju članarinu od 260 CHF – ali „budite uvjereni da ćemo ispuniti svoju obvezu“.¹¹⁴ Glavni tajnik Federacije kratko je odgovorio da su zaprimili ovaj dopis HNS-a te da uplatu slobodno izvrše „čim se ukaže prva prilika“.¹¹⁵

Savez je krajem kolovoza 1941. Federaciju obavijestio o tome da je dogovorena utakmica protiv Slovačke u Bratislavi u rujnu 1941. godine.¹¹⁶ Nakon odigravanja te utakmice (1 : 1), HNS je dogovorio za kraj rujna uzvratni susret u Zagrebu, o čemu su također obavijestili FIFA-u dopisom od 12. rujna 1941. godine. U njemu su se opet osvrnuli na probleme platnog prometa, tj. nemogućnost uplate godišnje članarine Federaciji te prinosa od 1 % ukupnog prihoda sa svake domaće međunarodne utakmice koje je trebalo po tada važećim propisima uplatiti na račun FIFA-e u Švicarskoj, jer još uvijek nije bio uređen platni promet NDH s tom državom.¹¹⁷ Na sličan je način HNS sredinom prosinca 1941. obavijestio Federaciju o tome da su za 19. siječnja 1942. u Zagrebu dogovorili međunarodnu utakmicu s Njemačkim Reichom (0 : 2), te se obvezao da će 1 % prihoda i s te utakmice, uz godišnju članarinu, poslati na račun FIFA-e čim se uspostavi platni promet između dviju država.¹¹⁸

U osnovi, platni je promet između dviju država uspostavljen Sporazumom o robnom i platnom prometu između NDH i Švicarske Konfederacije potpisanim između

112 CH-FIFA Museum, Correspondence-CRO, 1940-1999, Dopis HNS-a FIFA-i od 30. 6. 1943.

113 CH-FIFA Museum, Correspondence-CRO, 1940-1999, Dopis FIFA-e HNS-u od 6. 7. 1943.

114 CH-FIFA Museum, Correspondence-CRO, 1940-1999, Dopis HNS-a FIFA-i od 30. 8. 1941.

115 CH-FIFA Museum, Correspondence-CRO, 1940-1999, Dopis FIFA-e HNS-u od 10. 9. 1941. (2).

116 CH-FIFA Museum, Correspondence-CRO, 1940-1999, Dopis HNS-a FIFA-i od 27. 8. 1941.

117 CH-FIFA Museum, Correspondence-CRO, 1940-1999, Dopis HNS-a FIFA-i od 12. 9. 1941.; FIFA je 8 dana kasnije šturo potvrdila primitak ovoga dopisa. CH-FIFA Museum, Correspondence-CRO, 1940-1999, Dopis FIFA-e HNS-u od 20. 9. 1941.

118 CH-FIFA Museum, Correspondence-CRO, 1940-1999, Dopis HNS-a FIFA-i od 19. 12. 1941.

predstavnik dviju država u Zagrebu 10. rujna 1941. godine.¹¹⁹ Ipak, on zapravo nije zaživio u potpunosti, a odnosi između dviju država od 1941. do 1945. ostali su oprezni – tim više što je Švicarska izbjegavala formalno priznati NDH.¹²⁰

Ne iznenađuje to što je FIFA nastojala da se odnosi što prije normaliziraju i da se konačno izvrše uplate. Naime, bankovni račun Federacije bio je gotovo u potpunosti ispražnjen u doba rata, jer je i smanjen broj međunarodnih utakmica. Stoga su nastojali barem od onih odigranih dobiti svoj dio profita, koji je bio malen, ali bitan za djelovanje Federacije.¹²¹ Prihodi su iz jedne ratne godine u drugu bili sve manji pa je čelništvo Federacije postajalo nestrpljivije.

Stoga ne iznenađuje što se najveći dio korespondencije koju FIFA šalje u istraživačkom razdoblju odnosi na podsjećanje HNS-a na preuzete financijske obveze, očigledno nepodmirene. U ožujku 1942. tajništvo Federacije podsjetilo je HNS kako nije uplaćena njihova članarina FIFA-i za 1941. i 1942. godinu (260 CHF godišnje), 1 % prihoda s međunarodnih utakmica odigranih u Zagrebu protiv Slovačke (28. rujna 1941.) i Njemačkog Reicha (18. siječnja 1942.), kao ni troškovi komunikacije FIFA-e s Portugalskim nogometnim savezom oko rješavanja slučaja Kodrnja (7,50 CHF). „U potpunosti razumijem da imate značajnih poteškoća u izvršavanju ovih plaćanja; međutim, željeli bi naglasiti da je uspostava vaših međunarodnih odnosa s nacionalnim savezima povezanim s FIFA-om uvjetovana ispunjavanjem vaših financijskih obveza prema FIFA-i. Pozivam vas da pojasnite ovo pitanje Vašem tijelu nadležnom za odobrenje [novčanih] transfera i da objasnite da je, budući da vam je dodijeljeno pravo uspostavljanja međunarodnih odnosa bez daljnjeg odlaganja, Vaš savez također dužan ispuniti financijske obveze prema FIFA-i potrebne za ostvarivanje tih prava. Pretpostavljam da ćete, ako iznesete ovo stajalište u skladu s tim, dobiti dopuštenje za prijenos dugovanog iznosa, koji nipošto nije značajan.“¹²²

Početkom svibnja 1942. FIFA je ponovno podsjetila HNS da od njih još uvijek nije dobila nikakva sredstva, ni godišnje članarine, ni postotak prihoda od organizacije utakmica. Isto tako, naveli su kako još uvijek nisu dobili ni službeni izvještaj sa zagrebačke utakmice protiv Bugarske.¹²³ I u kasnijim dopisima naglašavali su da se radi o relativno malom ukupnom iznosu, ali koji bi HNS trebao što prije podmiriti.¹²⁴

Na ove je dopise krajem svibnja 1942. odgovorio Bogdan Cuvaj, pravdajući se da je u međuvremenu kao časnik-rezervist bio pozvan u vojnu službu, pa nije bio u uredu. Naglasio je da će što prije poslati izvještaj s utakmice protiv Bugarske te se nastojati pobrinuti da se općenito ovakvi izvještaji šalju odmah nakon odigranog susreta. Što se tiče dugova, istaknuo je kako je u više navrata bezuspješno upozoravao vlasti NDH na potrebu rješavanja financijskih obveza HNS-a prema FIFA-i. „Više smo puta tražili

119 Jonjić, „Pitanje priznanja Nezavisne Države Hrvatske od Švicarske Konfederacije“, 269.

120 *Isto*, 261-278.

121 Tomlinson, *FIFA (Fédération Internationale de Football Association)*, 20.

122 CH-FIFA Museum, Correspondence-CRO, 1940-1999, Dopis FIFA-e HNS-u od 3. 3. 1942.

123 CH-FIFA Museum, Correspondence-CRO, 1940-1999, Dopis FIFA-e HNS-u od 7. 5. 1942.

124 CH-FIFA Museum, Correspondence-CRO, 1940-1999, Dopis FIFA-e HNS-u od 2. 6. 1942.

odobrenje [za bankovni transfer dugovanja] i nadamo se da ćemo ga konačno dobiti. Razumijemo da je ova situacija vrlo neugodna, jer smo dobro svjesni da svaki savez mora ispuniti svoje obveze. Nažalost, zbog sadašnjih propisa, [druge] opcije plaćanja su gotovo nemoguće.“¹²⁵ Istaknuo je da je razgovarao s visokopozicioniranim predstavnikom talijanskog nogometnog saveza Giovannijem Maurom dok je reprezentacija NDH boravila u Genovi o planu uplate potraživanja u talijanskim lirama, potom bi ga konvertirali u švicarske franke te poslali iz Italije na račun FIFA-e u Zürichu. Ipak ga je Mauro odgovorio od toga i zatražio da se uplata izvrši izravno na račun kad se uspostavi platni promet između NDH i Švicarske.¹²⁶

Situacija se nije rješavala. Krajem rujna 1942. tajništvo FIFA-e ponovno je poslalo HNS-u dopis, specificirajući dugovanja Saveza prema njima, navodeći neplaćene iznose za godišnje članarine, kao i naknade za odigrane međunarodne utakmice.¹²⁷ U studenom 1942. ponovno je podsjetilo HNS „da bez daljnjeg odgađanja podmirite svoje financijske obveze prema FIFA-i. Od vašeg prijema u FIFA-u niste izvršili nikakvu uplatu – čak ni članarinu za 1941. i 1942. godinu – i sa žaljenjem vas obavještavam da daljnji nastavak ove situacije nije dopušten ni pod kojim okolnostima.“¹²⁸ Stoga su zatražili da bez odgađanja izvrše uplate godišnjih članarina te da konačno dostave detaljne podatke o prodanim ulaznicama za međunarodne susrete protiv Bugarske i Njemačkog Reicha, a da u međuvremenu uplate bar prihod s ranijih utakmica. Uz podatke za plaćanje tajništvo FIFA-e je završilo dopis opaskom: „Svakako pretpostavljam da ćete izvući potrebne zaključke iz ovog podsjetnika i očekujem odgovarajući prijenos“.¹²⁹

Tijekom idućih mjeseci FIFA je vrlo uporno, u više navrata tražila točne izvještaje o odigranim utakmicama (i prihodima), kao i što brže podmirenje dugova, navodeći da se stvar sa strane HNS-a može riješiti i preko diplomatskih predstavnika. Primjerice, tajništvo FIFA-e ponovilo je u prosincu 1942. zahtjev. „Vaš dug danas iznosi dvije godišnje članarine i dio prihoda sa tri međunarodne utakmice. Sigurno razumijete da je potpuno nemoguće uživati u blagodatima međunarodnog sporta za nacionalne i klupske timove ako se obveze koje proizlaze iz članstva u FIFA-i ne ispune u potpunosti. Stoga vas još jednom, u vašem interesu, molim da ispunite spomenute obveze bez ikakvih zadržki.“¹³⁰ Na samom kraju 1942. i početkom 1943. čini se da su odnosi Saveza i Federacije bili doista vrlo narušeni radi nerješavanja financijskih obveza, te neodgovaranjem Zagreba na uporna upozorenja koja su redovito svakih nekoliko tjedana dolazila iz Zürichu, u kojima se HNS-u sad sve otvorenije prijetilo brisanjem iz članstva FIFA-e.¹³¹

125 CH-FIFA Museum, Correspondence-CRO, 1940-1999, Dopis HNS-a FIFA-i od 23. 5. 1942.

126 *Isto.*

127 CH-FIFA Museum, Correspondence-CRO, 1940-1999, Dopis FIFA-e HNS-u od 23. 9. 1942.

128 CH-FIFA Museum, Correspondence-CRO, 1940-1999, Dopis FIFA-e HNS-u od 2. 11. 1942.

129 *Isto.*

130 CH-FIFA Museum, Correspondence-CRO, 1940-1999, Dopis FIFA-e HNS-u od 18. 12. 1942.

131 Npr. CH-FIFA Museum, Correspondence-CRO, 1940-1999, Dopis FIFA-e HNS-u od 30. 12. 1942.; CH-FIFA Museum, Correspondence-CRO, 1940-1999, Dopis FIFA-e HNS-u od 20. 1.

Do sredine ožujka 1943. čini se da je situacija barem privremeno sanirana. HNS je konačno kontaktirao FIFA-u i najavio joj gostovanje svoje reprezentacije upravo u Zürichu, gdje su trebali igrati protiv Švicarske. To je bilo prilika da se uplate zaostala dugovanja te u izravnom razgovoru riješe nesuglasice. Iako je tajništvo FIFA-e pozdravilo dolazak delegacije HNS-a i njihove reprezentacije, ponovno su naglašavali da uz plaćanja zaostataka očekuju i slanje izvještaja s utakmica odigranih tijekom 1942. godine.¹³² Desetak dana nakon toga, 25. ožujka 1943., došao je i telegram HNS-a u kojem je FIFA obaviještena o tome kako je Savez konačno izvršio bankovnu uplatu tri godišnje članarine, tj. ukupno 780 CHF na račun Federacije.¹³³ Istoga dana tajništvo FIFA-e je kratko „sa zahvalnošću“ potvrdilo primitak tog telegrama.¹³⁴

Ipak, već krajem travnja 1943. tajništvo FIFA je obavijestila HNS kako su nakon pregleda bankovnih računa na kraju mjeseca primijetili „da polog od 780 CHF o kojem ste telegrafski obavijestili 24. ožujka još nije stigao u lokalni klirinški ured. Budući da se, prema lokalnom klirinškom uredu, plaćanje ovdje može obraditi otprilike 5-6 dana nakon pologa u Zagrebu, ljubazno Vas molim da organizirate potreban prijenos plaćanja ili slanje obavijesti Vašem lokalnom klirinškom uredu kako bi se riješio ovaj problem“.¹³⁵ Zahtjev za uplatom zaostalih članarina te prihoda s odigranih utakmica ponovljeni su i u svibnju i lipnju 1943.,¹³⁶ nakon što je Bogdan Cuvaj dobio ovlaštenje predsjednika HNS-a da izravno kontaktira s tajništvom FIFA-e.¹³⁷ Čini se da je tijekom ljeta 1943. konačno došlo do uplate zaostalih članarina za razdoblje 1941. – 1943., koji se više ne spominju u požurnicama FIFA-e.

U lipnju 1943. konačno su poslani izvještaji s ranijih reprezentativnih utakmica, u kojima je zabilježen i prihod HNS-a. Glavni tajnik FIFA-e i nakon toga je mjesecima podsjećao kako unatoč obećanjima nisu dosad dobili ni franka od iznosa koji je HNS dugovao za organiziranje utakmica u svojoj državi.¹³⁸ HNS je tijekom ljeta 1943. ponovno u jednom dokumentu poslao izračun prihoda od ranijih utakmica, i to u kunama, ističući kako je Savez u četiri utakmice odigrane u Zagrebu tijekom 1942. i 1943., protiv Njemačkog Reicha, Bugarske i dva puta Slovačke, zaradio samo 364 680 kuna, s tim da je na utakmici protiv Bugarske (12. travnja 1943.) bio slobodan ulaz – jer se igrala povodom dana uspostave NDH. Utakmicu protiv Slovačke iz rujna 1941. i neplaćeni

1943.; CH-FIFA Museum, Correspondence-CRO, 1940-1999, Dopis FIFA-e HNS-u od 6. 2. 1943.;

CH-FIFA Museum, Correspondence-CRO, 1940-1999, Dopis FIFA-e HNS-u od 4. 3. 1943. (1);

CH-FIFA Museum, Correspondence-CRO, 1940-1999, Dopis FIFA-e HNS-u od 4. 3. 1943. (2).

132 CH-FIFA Museum, Correspondence-CRO, 1940-1999, Dopis FIFA-e HNS-u od 13. 3. 1943.

133 CH-FIFA Museum, Correspondence-CRO, 1940-1999, Telegram HNS-a FIFA-i od 25. 3. 1943.

134 CH-FIFA Museum, Correspondence-CRO, 1940-1999, Dopis FIFA-e HNS-u od 25. 3. 1943.

135 CH-FIFA Museum, Correspondence-CRO, 1940-1999, Dopis FIFA-e HNS-u od 29. 4. 1943.

136 CH-FIFA Museum, Correspondence-CRO, 1940-1999, Dopis FIFA-e HNS-u od 12. 5. 1943.; CH-FIFA Museum, Correspondence-CRO, 1940-1999, Dopis FIFA-e HNS-u od 15. 6. 1943.

137 CH-FIFA Museum, Correspondence-CRO, 1940-1999, Dopis HNS-a FIFA-i od 28. 4. 1943. (2).

138 CH-FIFA Museum, Correspondence-CRO, 1940-1999, Dopis FIFA-e HNS-u od 6. 7. 1943. (3);

CH-FIFA Museum, Correspondence-CRO, 1940-1999, Dopis FIFA-e HNS-u od 21. 7. 1943.; CH-FIFA Museum, Correspondence-CRO, 1940-1999, Dopis FIFA-e HNS-u od 23. 7. 1943.

doprinos nigdje nisu spominjali. Ipak, ponovno su se obvezali uplatiti prihod te članarine FIFA-i „tijekom ovog tjedna“.¹³⁹

Do toga nije došlo. Godinu dana, od ljeta 1943. do ljeta 1944., FIFA je opet vrlo uporno upozoravala kako dotad nikakva uplata nije zaprimljena te da je o potraživanjima ispostavljen račun Hrvatskoj narodnoj banci, kako bi tamo HNS mogao što lakše deponirati tražena sredstva.¹⁴⁰ S druge strane, Savez je ponovno ignorirao dopise iz Züricha i mjesecima na njih nije odgovarao. Do kolovoza 1944. pisma generalnog tajnika Federacije postajala su sve stroža. Na sve je načine nastojao motivirati HNS da uplati dugovanja za utakmice odigrane prije više godina, uz članarinu Federaciji za 1944.: „Kako sam ovdje u švicarskom klirinškom uredu obaviješten, status hrvatsko-švicarskog kliringa omogućuje trenutnu isplatu iznosa koji je dostupan u Zagrebu; sto-ga biste trebali bez daljnjeg odgađanja uplatiti potreban iznos u svoju državnu banku i to mi potvrditi. Očekujem Vaš brzi odgovor i želio bih uljudno napomenuti da sigurno nisam navikao da ne dobivam odgovor na pisma koja šaljem savezima u vezi s FIFA-om. U tom sam Vam slučaju poslao otprilike 12 pisama od ljeta 1943.“¹⁴¹

Tajnik Saveza Petek konačno je odgovorio krajem kolovoza 1944. ističući kako su sa svoje strane „poduzeli sve korake“ za uplatu dugova, ali „do danas još nismo primili odobrenje od Hrvatske državne banke za prijenos iznosa Vama u stranoj valuti“.¹⁴² I nakon toga je tajništvo FIFA-e odgovorilo da je provjeravalo s nadležnim bankarskim ustanovama te da s njihove strane ne postoje nikakve prepreke da se uplata izvrši.¹⁴³

Još početkom 1945. u posljednjim dopisima koje će glavni tajnik FIFA-e uputiti HNS-u u Zagreb vidi se ta nestrpljivost oko rješavanja dugova, ali i privid realnosti. Upozorivši na neplaćene prihode, kao i članarine za 1944., a sada i 1945. godinu, glavni

139 CH-FIFA Museum, Correspondence-CRO, 1940-1999, Dopis HNS-a FIFA-i od 1. 7. 1943.

140 CH-FIFA Museum, Correspondence-CRO, 1940-1999, Dopis FIFA-e HNS-u od 13. 9. 1943.; CH-FIFA Museum, Correspondence-CRO, 1940-1999, Dopis FIFA-e HNS-u od 6. 10. 1943.; CH-FIFA Museum, Correspondence-CRO, 1940-1999, Dopis FIFA-e HNS-u od 27. 10. 1943.; CH-FIFA Museum, Correspondence-CRO, 1940-1999, Dopis FIFA-e HNS-u od 25. 11. 1943. (1); CH-FIFA Museum, Correspondence-CRO, 1940-1999, Dopis FIFA-e HNS-u od 25. 11. 1943. (2); CH-FIFA Museum, Correspondence-CRO, 1940-1999, Dopis FIFA-e HNS-u od 13. 12. 1943.; CH-FIFA Museum, Correspondence-CRO, 1940-1999, Dopis FIFA-e HNS-u od 28. 12. 1943.; CH-FIFA Museum, Correspondence-CRO, 1940-1999, Dopis FIFA-e HNS-u od 19. 1. 1944.; CH-FIFA Museum, Correspondence-CRO, 1940-1999, Dopis FIFA-e HNS-u od 22. 1. 1944.; CH-FIFA Museum, Correspondence-CRO, 1940-1999, Dopis FIFA-e HNS-u od 24. 2. 1944.; CH-FIFA Museum, Correspondence-CRO, 1940-1999, Dopis FIFA-e HNS-u od 17. 3. 1944.; CH-FIFA Museum, Correspondence-CRO, 1940-1999, Dopis FIFA-e HNS-u od 14. 4. 1944.; CH-FIFA Museum, Correspondence-CRO, 1940-1999, Dopis FIFA-e HNS-u od 16. 5. 1944.; CH-FIFA Museum, Correspondence-CRO, 1940-1999, Dopis FIFA-e HNS-u od 5. 6. 1944.; CH-FIFA Museum, Correspondence-CRO, 1940-1999, Dopis FIFA-e HNS-u od 26. 6. 1944.; CH-FIFA Museum, Correspondence-CRO, 1940-1999, Dopis FIFA-e HNS-u od 19. 7. 1944.;

141 CH-FIFA Museum, Correspondence-CRO, 1940-1999, Dopis FIFA-e HNS-u od 14. 8. 1944.

142 CH-FIFA Museum, Correspondence-CRO, 1940-1999, Dopis HNS-a FIFA-i od 28. 8. 1944.

143 CH-FIFA Museum, Correspondence-CRO, 1940-1999, Dopis FIFA-e HNS-u od 18. 9. 1944.; CH-FIFA Museum, Correspondence-CRO, 1940-1999, Dopis FIFA-e HNS-u od 6. 12. 1944.

je tajnik zamolio da se pošalju podaci o stanju klubova, najviše lige i finalu kupa te jave bilo kakve promjene po pitanju sudaca koje HNS želi kandidirati za međunarodne utakmice.¹⁴⁴ Posljednji dopis HNS-a upućen Federaciji u travnju 1945., koji je potpisao novi povjerenik Saveza Rinald Čulić, isto tako kao da negira sve što se događa u to doba u NDH, koja se u tim trenucima doslovno raspada. U njemu se konstatira: „na žalost i dalje nismo u mogućnosti platiti preostale godišnje članarine za 1944. i 1945. godinu, kao ni prinose za tri međunarodne utakmice protiv Slovačke i Njemačkog Reicha. Svi naši naponi da dobijemo potrebno odobrenje za devize do sada nisu bili uspješni. Međutim, pomno pratimo situaciju i nećemo oklijevati u potpunosti podmiriti naš preostali dug čim okolnosti to dopuste. Nije bilo promjena na popisu sudaca koje smo registrirali za međunarodne utakmice. Ovom prilikom želimo Vas obavijestiti da je krajem siječnja ove godine došlo do kadrovske promjene u državnoj sportskoj upravi, što je rezultiralo time da su svi članovi upravnog odbora naše udruge razriješeni dužnosti, a dolje potpisanom [povjereniku Čuliću] je privremeno povjereno upravljanje našom udrugom“.¹⁴⁵

U promijenjenim okolnostima u Europi, u kojoj su tijekom prve polovine 1945. sile Osovine i njihovi sateliti, poput NDH, porazile savezničke snage, razumljivo je da FIFA nakon početka 1945. nije kontaktirala HNS. U srpnju 1945. glavni tajnik FIFA-e poslao je kraći dopis adresiran na Vrhovni nogometni savez Jugoslavije u Beograd, tijelo koje je posljednje, do vojnog raspada Kraljevine Jugoslavije u travnju 1941., rukovodilo nogometom u Kraljevini Jugoslaviji. U njemu je tajnik konstatirao da se FIFA s tim savezom nije čula „već neko vrijeme, što je razumljivo s obzirom na okolnosti; i bio bih vam zahvalan ako biste mi mogli reći jeste li nastavili sa svojim aktivnostima“.¹⁴⁶ Sličan su dopis poslali u prosincu 1945., konstatirajući da su zadnji dopis Vrhovnog nogometnog saveza primili u studenom 1940. godine.¹⁴⁷ Tijela nove, socijalističke Jugoslavije tijekom 1945. još nisu bila uspostavila kontakt s FIFA-om te će se to pitanje rješavati u idućem razdoblju.¹⁴⁸

144 CH-FIFA Museum, Correspondence-CRO, 1940-1999, Dopis FIFA-e HNS-u od 27. 2. 1945.

145 CH-FIFA Museum, Correspondence-CRO, 1940-1999, Dopis HNS-a FIFA-i od 7. 4. 1945.

146 CH-FIFA Museum, Correspondence-YUG, 1939-1974, Dopis FIFA-e Vrhovnom nogometnom savezu Jugoslavije od 20. 7. 1945.

147 CH-FIFA Museum, Correspondence-YUG, 1939-1974, Dopis FIFA-e Vrhovnom nogometnom savezu Jugoslavije od 20. 12. 1945.

Posljednji predratni dopis koji je Vrhovni nogometni savez Jugoslavije uputio FIFA-i, sudeći po sačuvanoj arhivi Federacije u Zürichu, doista je bio onaj iz studenog 1940., koji je pratio izvještaj s međudržavne utakmice reprezentacija Jugoslavije i Rumunjske, odigran 22. rujna 1940. u Beogradu. CH-FIFA Museum, Correspondence-YUG, 1939-1974, Dopis Vrhovnog nogometnog saveza Jugoslavije FIFA-i od 23. 9. 1940.

148 Više o tome u: CH-FIFA Museum, Correspondence-YUG, 1939-1974.

Zaključak

Raspadom Kraljevine Jugoslavije i osnutkom Nezavisne Države Hrvatske došlo je do novoga stanja u kojem je Hrvatski nogometni savez, najviše nogometno tijelo, zatražio prijem u članstvo krovne svjetske nogometne organizacije, FIFA-e. U trenucima slanja zahtjeva za članstvo u FIFA-i NDH se izgrađuje, a HNS prolazi kroz proces unutarnje transformacije, u kojem je trebao biti jedna od glavnih sportskih udruga koja služi novome ustaškom režimu. Na vanjskopolitičkom polju vidimo da se taj savez, uz potporu novih vlasti, nastoji također prikazati kao produžena ruka države i njezina režima, pogotovo kroz nastupe reprezentacije NDH. Uz pomoć sačuvane korespondencije HNS-a i FIFA-e, kao i onodobnog tiska, rekonstruirao se proces primitka HNS-a u, doduše privremeno, članstvo FIFA-e u srpnju 1941. godine. To je davalo Savezu legitimitet i pravnu snagu da organizira punopravne međunarodne utakmice. Ipak, odnosi tijekom idućih godina, sve do propasti NDH i HNS-a 1945. godine, obilježeni su raznim problemima. Sačuvani dokumenti, pisani iz perspektive FIFA-e, svjedoče o čestim unutarnjim promjenama u HNS-u, ali i nepoznavanju propisa njihova rukovodstva te izbjegavanju odgovornosti za učinjene propuste. U procesima prijave odigravanja međunarodnih susreta, sastavljanja i pravovremenog slanja raznih izvještaja, ali i odnosa prema sucima pod ingerencijom HNS-a, vidimo kako FIFA mora često intervenirati i upozoravati.

Najveći su problem bile financije. Naime, HNS je morao platiti FIFA-i iznose godišnjih članarina, kao i manji dio prihoda (1 %) od odigranih međunarodnih utakmica na svom terenu. Najveći dio prepiske između FIFA-e i HNS-a pokazuje kako Federacija, tada u teškoj materijalnoj situaciji, godinama upozorava HNS na neplaćene iznose koje su im dugovali za članarinu i od drugih prihoda. HNS se na većinu opomena koje su dolazile iz Züricha oglašio, uz česta davanja obećanja da će uplate izvršiti čim se riješe tehnički problemi u bankovnom prometu između NDH i Švicarske. Naposljetku, nakon više desetaka dopisa o nepodmirenim financijskim obvezama, FIFA je posljednji podsjetnik HNS-u, ujedno i dopis, uputila početkom 1945. godine. Ubrzo nakon prestanka prepiske s HNS-om, FIFA uspostavlja kontakt s nogometnim vlastodršcima nove (obnovljene) Jugoslavije.

Izvori i literatura

Arhivski izvori

CH-FIFA Museum: Švicarska, Muzej FIFA-e, Zürich:

- Correspondence with national associations, kutija: Croatia (1), 1940 – 1999.
- Correspondence with national associations, kutija: Yugoslavia (1), 1939 – 1974.
- FIFA: Minutes of the XXVth Congress.
- FIFA BULLETIN – Boletín de Información, 2/1943.

- FIFA Secretary's Report: 1940 and 1941.
- FIFA Statutes and Regulations – With the modifications adopted by the Congress of Paris 3rd June 1938.

Tisak

- Der Bund* (Bern), 1941.
Die Tat (Zürich), 1943.
Hrvatski narod (Zagreb), 1941 – 1944.
Neue Zürcher Zeitung (Zürich), 1943.
Nogometni sport (Zagreb), 1941.
Šport (Zagreb), 1941 – 1943.
Športske novine (Zagreb), 1944.

Literatura i objavljeni izvori

- Dietschy, Paul. „Making football global? FIFA, Europe, and the nonEuropean football world, 1912-74“. *Journal of Global History* 8 (2013), br. 1: 279-298.
- Frntić, Franjo. „FIFA i Hrvatski nogometni savez prije pola stoljeća (1)“. *Povijest športa* 22 (1991), br. 89: 41-46.
- Frntić, Franjo. „FIFA i Hrvatski nogometni savez prije pola stoljeća (2)“. *Povijest športa* 22 (1991), br. 90: 17-19.
- Frntić, Franjo. „FIFA i Hrvatski nogometni savez prije pola stoljeća (3)“. *Povijest športa* 23 (1992), br. 93: 35-40.
- Frntić, Franjo. „Zečić, Miško“. U: *Tko je tko u NDH: Hrvatska 1941.-1945.*, ur. Darko Stuparić. Zagreb: Minerva, 1997, 444.
- Gržina, Hrvoje; Iveta, Vladimir; Stipančević, Mario. *Pod svojim bojama: počeci Hrvatske nogometne reprezentacije*. Zagreb: Hrvatski državni arhiv, 2025.
- Hobsbawm, Eric. *Nations and Nationalism since 1780: Programme, Myth, Reality*. Cambridge: Cambridge University Press, 1990.
- Hrvatski nogometni savez: propisnici, pravilnici i poslovnici u primjeni od 15. lipnja 1943*. Zagreb: HNS, 1943.
- Iveta, Vladimir. „Sportske organizacije u totalitarizmu: nogometni savezi u Njemačkoj, Španjolskoj i Nezavisnoj državi Hrvatskoj“. *Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci* 40 (2019), br. 2: 735-764.
- Izvještaj o radu HNS-a za drugu redovitu godišnju skupštinu od 19. siječnja 1941 godine*. Zagreb: HNS, 1940.
- Jonjić, Tomislav. „Pitanje priznanja Nezavisne Države Hrvatske od Švicarske Konfederacije“. *Časopis za suvremenu povijest* 31 (1999), br. 2: 261-278.
- Magdić, Zvonimir. „Nogomet u Nezavisnoj Državi Hrvatskoj“. U: *Hrvatski nogometni savez 1912-1992.*, ur. Fredi Kramer. Zagreb: Hrvatski nogometni savez, 1992, 42-59.
- Marston, Kevin T. „A Century of Playing for the Flag: Historical Background and Evolution of the FIFA Regulations on Nationality and Eligibility (1904 – 2003)“. *Football Legal* 15 (2021), br. 1: 98-104.
- Mills, Richard. *The Politics of Football in Yugoslavia: Sport, Nationalism and the State*. London; New York, I.B. Tauris, 2018.

- Rogić, Marijan. *Hrvatsko nogometno predstavništvo 1940.-2008*. Zagreb: vlastita naklada, 2008.
- Tomlinson, Alan. *FIFA (Fédération Internationale de Football Association): The Men, the Myths and the Money*. London: Routledge, 2014.
- Tunis, John R. „The Dictators Discover Sport“. *Foreign Affairs* 14 (1936), br. 4: 606-617.
- Vonnard, Philippe; Quin, Grégory. „Jules Rimet FIFA’s Missionary President“. U: *Global Sport Leaders: A Biographical Analysis of International Sport Management*, ur. Emmanuel Bayle, Patrick Clastres. Cham: Palgrave Macmillan, 2018, 83-106.

Mrežni izvori

101. rođendan Hrvatskog nogometnog saveza. Pristup ostvaren 2. 1. 2026. <https://hns.family/vijesti/597/101-rodjendan-hrvatskog-nogometnog-saveza/>
- „Bogdan Cuvaj“. U: *Wikipedija: slobodna enciklopedija*. Pristup ostvaren 3. 1. 2026. https://hr.wikipedia.org/wiki/Bogdan_Cuvaj
- Dasović, Tomislav. „Hrvatska reprezentacija je igrala i u doba zloglasne NDH. Jasno je zašto HNS to ne priznaje“. Pristup ostvaren 18. 12. 2025. <https://www.vecernji.hr/sport/hrvatska-reprezentacija-je-igrala-i-u-doba-zloglasne-ndh-jasno-je-zasto-hns-to-ne-priznaje-1917187>
- e-newspaperarchives.ch. Pristup ostvaren 20. 1. 2026. <https://www.e-newspaperarchives.ch/>
- FIFA Statutes: May 2022 edition. Pristup ostvaren 2. 1. 2026. https://digitalhub.fifa.com/m/3815fa68bd9f4ad8/original/FIFA_Statutes_2022-EN.pdf
- FIFA Moves to New Home of FIFA. Pristup ostvaren 30. 12. 2025. <https://www.sportcal.com/pressreleases/fifa-moves-to-new-home-of-fifa/>
- „Kraljević, Ivo“. U: *Nogometni leksikon* (on-line). Leksikografski zavod Miroslav Krleža. Pristup ostvaren 20. 1. 2026. <https://nogomet.lzmk.hr/clanak/kraljevic-ivo>
- Njemačka-Hrvatska 5:1. Pristup ostvaren 2. 1. 2026. <https://rezultati.hns.team/utakmice/69928717/njemacka-hrvatska-5-1/>
- Popluhár chcel byť s hráčmi. Pristup ostvaren 2. 1. 2026. <https://futbalsfz.sk/popluhar-chcel-byt-s-hracmi/>
- „Slavko Kodrnja - Transfermarkt“. Pristup ostvaren 2. 1. 2026. <https://www.transfermarkt.com/slavko-kodrnja/profil/spieler/960744>
- Slovakia match results. Pristup ostvaren 2. 1. 2026. <https://www.international-football.net/search-matches?team=Slovakia&page=8>
- Stjepandić, Dražen. „FIFA je priznavala NDH i za sporne zastave i koračnice HNS ne treba snositi sankcije“. Pristup ostvaren 3. 1. 2026. <https://www.tjedno.hr/fifa-je-priznavala-ndh-i-za-sporne-zastave-i-koracnice-hns-ne-treba-snositi-sankcije/>
- Stvaratelj: Hrvatski nogometni savez. Pristup ostvaren 2. 1. 2026. http://arhinet.arhiv.hr/details.aspx?ItemId=3_8334
- The World Cup That Never Happened: Forgotten 1942 FIFA Story. Pristup ostvaren 20. 1. 2026. <https://www.youtube.com/watch?v=aVBp8IBWYw4>

SUMMARY

Croatian Football Federation and Fédération Internationale de Football Association 1941 – 1945

Following the collapse of the Kingdom of Yugoslavia and the establishment of the Independent State of Croatia, the Croatian Football Federation sought membership in the FIFA. At the time, both the Independent State of Croatia and the Croatian Football Federation were undergoing institutional consolidation, with the Federation increasingly aligned with the Ustaša regime and presenting itself internationally as an extension of the state, particularly through national team matches. The correspondence between the Federation and FIFA of that time, as well as contemporary press, indicate that the Croatian Football Federation was granted provisional FIFA membership in July 1941, thereby gaining the right to organize official international matches. However, the relations with FIFA until the collapse of the Croatian state in 1945 were marked by persistent administrative and financial difficulties. FIFA documents reveal frequent leadership changes within the HNS, their inadequate knowledge of regulations, and repeated failures to meet reporting obligations, which called for regular intervention by FIFA.

Financial irregularities constituted the most serious issue, as the Croatian Football Federation repeatedly failed to pay membership fees and match revenues, often citing obstacles related to banking. After repeated warnings, FIFA issued a final notice in early 1945, before terminating correspondence and re-establishing contacts with the football authorities of the newly reconstituted Yugoslavia.

Key words: Croatian Football Federation; Fédération Internationale de Football Association; football; Independent State of Croatia; Second World War